ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Настаўніцкая газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 138 (5320)
Субота, 1 снежня 2001 года
Кошт у розніцу — 84 руб.

Дзяржаўнае пытанне

Абавязковае размеркаванне ці беспрацоўе?

Рыхтуючы змяненні і дапаўненні ва ўжо дзеючы Закон "Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь", дэпутаты Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе сутыкнуліся з адной цяжкасцю, якая тычыцца размеркавання выпускнікоў устаноў прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі.

Справа ў тым, што на сённяшні дзень сярод насельніцтва, у тым ліку і сярод дэпутатаў, існуюць два меркаванні на гэты конт, прычым дыяметральна процілеглыя. Адно з іх – даць права выпускнікам на свабоднае працаўладкаванне, гэта значыць адмяніць дзеючыя правілы абавязковага размеркавання; другое – захаваць існуючае становішча ў гэтым пытанні. Цікава, што прыхільнікі абодвух лагераў прыводзяць важкія абгрунтаванні сваіх пазіцый.

Так, тыя, хто выступае за адмену размеркавання, лічаць, што гэтая норма ўжо састарэла і з'яўляецца дыскрымінацыйнай у адносінах да маладых людзей, бо многія з іх накіроўваюцца на працу ў сельскія школы раёнаў, забруджаных у выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Там іх чакае маленькі заробак, сацыяльная неўладкаванасць, адсутнасць жылля і гэтак далей. Калі ж размеркаванне адмяніць, дык дзяржава будзе вымушаная шукаць новыя эканамічныя рычагі для таго, каб зацікавіць маладых спецыялістаў паехаць на працу менавіта туды.

Як бачым, інтарэсы выпускніка ў атрыманні як мага большых матэрыяльных выгод, прычым адразу, выстаўляюцца на першы план, а інтарэсы дзяржавы зусім ігнаруюцца. Між тым, дзяржава траціць сродкі з бюджэту на навучанне спецыяліста, таму мае правы на "вяртанне доўгу" хаця б у выглядзе двухгадовай адпрацоўкі па спецыяльнасці. А ў адказ чуем: "З нашых бацькоў і з нас збіраецца падатак. І ніякага доўгу ў нас няма".

Не ўлічваецца тое, што на перыферыі таксама жывуць людзі, якім трэба і медыцынская дапамога, і дзяцей іхніх нехта ж вучыць, што гэтыя людзі таксама плацяць падаткі ў бюджэт і разлічваюць на прыезд да іх неабходных спецыялістаў. Цікава, што пераважная большасць прыхільнікаў адмены абавязковага размеркавання прадстаўлена людзьмі маладога ўзросту, выхадцамі з даволі забяспечаных сем'яў, і знаходзіцца ў нашай сталіцы, дзе, як вядома, намнога болей шанцаў для самастойнага, выгаднага працаўладкавання.

Процілеглую пазіцыю займаюць тыя, хто лічыць, што адукацыйная сфера павінна рыхтаваць высокакваліфікаваныя кадры для развіцця эканомікі, здольныя адстойваць інтарэсы Радзімы ва ўсіх галінах жыццядзейнасці нашага грамадства, а адукацыю разумеюць як наш уклад у

> **Атрыманая адукацыя не азначае аўтаматычны доступ да дабрабыту і вечнага свята. Патрэбны яшчэ гарантыі дзяржавы ў запатрабаванасці гэтай адукацыі. Бо ўжо зараз юнакі і дзяўчаты, нягледзячы на атрыманы прэстыжны дыплом, усё часцей папаўняюць рады беспрацоўных.**

будучыню, перш за ўсё выгадны самой дзяржаве. Яны выказваюцца за такую сістэму адукацыі, якая гарантуе ўсім права бясплатнага навучання і месца працы пасля яго заканчэння. Апошняе для іх з'яўляецца вельмі важным у сувязі з існуючым у краіне беспрацоўем. Яны разумеюць, што атрыманая адукацыя не азначае аўтаматычны доступ да дабрабыту і вечнага свята. Патрэбны яшчэ гарантыі дзяржавы ў запатрабаванасці гэтай адукацыі. Бо ўжо зараз юнакі і дзяўчаты, нягледзячы на атрыманы прэстыжны дыплом, усё часцей папаўняюць рады беспрацоўных. Напрыклад, не дэфіцытнымі на сённяшні дзень з'яўляюцца спецыяльнасці: эканаміст, юрыст, тавазнаўца, настаўнік, цырульнік, абутнік, мантажнік радыёэлектроннай апаратуры. Спіс, канешне, значна даўжэйшы.

Усяго толькі год я з'яўляюся дэпутатам Палаты прадстаўнікоў, але і за гэты кароткі час да мяне было шмат зваротаў, у якіх людзі са слязамі на вачах прасілі дапамагчы знайсці работу сваім родным, якія скончылі навучальную ўстанову і не былі размеркаваны па спецыяльнасці. Уявіце сябе ў становішчы звычайных, небагатых бацькоў, рабочых, сялян, якія, адрываючы часам апошняе, вучылі сваіх дзяцей з надзеяй на іх лепшы лёс і ўрэшце засталіся ні з чым. Менавіта гэтая катэгорыя насельніцтва выступае за размеркаванне, бо добра ведае, што калі яго не будзе, то, нягледзячы на талент і здольнасці, лепшыя месцы на надзвычай непрадказальным рынку працы будуць заняты прадстаўнікамі так званых "новых беларусаў".

Таму дэпутаты, члены нашай Камісіі, прыйшлі да высновы, што абавязковаму дзяржаўнаму размеркаванню ўсё ж павінны падвяргацца выпускнікі, якія вучыліся ў навучальнай установе за кошт бюджэтных сродкаў. У выніку прапанавалі свой варыянт запісу ў праекце Закона Рэспублікі Беларусь "Аб адукацыі" гэтай прававой нормы. Ён гучыць так: "Выпускнікі, якія навучаліся за кошт сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў ва ўстановах, што забяспечваюць атрыманне прафесійна-тэхнічнай, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі, размяркоўваюцца ў парадку, які ўстанаўліваецца Урадам Рэспублікі Беларусь". Тым самым дзяржава гарантуе, з аднаго боку, іх працаўладкаванне, а з другога – забяспечвае сябе неабходнай колькасцю патрэбных спецыялістаў. Бо нават у дзеючым Палажэнні аб размеркаванні выпускнікоў дзяржаўных вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў сказана, што калі Камісія па размеркаванню не ў стане даць працоўнае месца, то яна накіроўвае выпускніка (з яго згоды) на другое прадпрыемства праз іншае міністэрства. Да таго ж, студэнты-выдатнікі, ідучы ў спісах першымі, маюць перавагі ў выбары працоўных месцаў, чым забяспечваецца зацікаўленасць у атрыманні добрых ведаў. І ўсё ж Міністэрству адукацыі Рэспублікі Беларусь разам з іншымі зацікаўленымі міністэрствамі і ведамствамі неабходна як мага хутчэй правесці падлік колькасці спецыялістаў, у якіх будзе мець патрэбу краіна як у бліжэйшы час, так і ў перспектыве. Перагледзець структуру спецыяльнасцей навучальных устаноў дзеля таго, каб не траціць марна вялікія дзяржаўныя сродкі і не калечыць лёсы маладых людзей.

Што ж тычыцца астатніх катэгорый выпускнікоў, дык пра ўласны лёс у першую чаргу трэба думаць ім самім пры выбары навучальнай установы ці факультэта, асабліва ў недзяржаўных інстытутах, і больш уважліва сачыць за сітуацыяй, якая складваецца на рынку працы. У любым выпадку выбар ёсць: не хочаш размеркавання – вучыся за грошы.

У сувязі з размеркаваннем існуе яшчэ адна праблема, якая пакуль што не знайшла свайго адлюстравання ў заканадаўстве, бо патрабуе вывучэння і абгрунтавання дзеянняў. Я маю на ўвазе той факт, што шэраг таленавітых маладых спецыялістаў выязджае за мяжу і працуе на эканоміку замежных краін. Зноў жа выказваюцца два меркаванні на гэты конт. З аднаго боку гэта добра, бо сведчыць аб высокай якасці адукацыі ў нашай рэспубліцы, дае надзею на тое, што з тымі, хто выехаў, прасцей будзе наладзіць у перспектыве кантакты па супрацоўніцтве ў разнастайных сферах жыцця, разлічваць на іх дапамогу нашай краіне. Але гэта, як кажуць, пяцьдзесят на пяцьдзесят, бо пакуль цяжка прывесці прыклады такой дзейснай дапамогі.

З другога боку, усе грамадзяне не вельмі багатай Беларусі пла-

> **Дэпутаты, члены нашай Камісіі, прыйшлі да высновы, што абавязковаму дзяржаўнаму размеркаванню ўсё ж павінны падвяргацца выпускнікі, якія вучыліся ў навучальнай установе за кошт бюджэтных сродкаў.**

цяць падаткі на тое, каб вывучыць, выхаваць чалавека, а ён, выехаўшы за межы дзяржавы, мацуе кадры, павялічвае эканамічны патэнцыял багатых замежных краін. Дзе ж тут сэнс і справядлівасць? Дадам, што там адукацыя ў эканоміцы займае адно з вядучых месцаў. Яна ўжо даўно стала дарагім і самым каштоўным таварам, бо ўстойлівае развіццё краін вызначаецца не толькі здабытымі нафтай, газам, металамі і інш. Дык да якой пары мы будзем рабіць такія шыкоўныя падарункі, дакуль будзем спрыяць стаўленню маладых людзей да Беларусі як да перавалачнага пункта на шляху да шчасця, заможнасці і камфортнага жыцця?

Асабіста я схіляюся да той думкі, што мы павінны атрымліваць ад замежных фірм, краін годную кампенсацыю за тавар (даруйце за гэтае слова, але ж інакш не скажаш), у якасці якога выступаюць нашы спецыялісты-эмігранты. Аднак гэта ні ў якім разе не азначае, што мы павінны стрымліваць выезд на Захад. Хутчэй, наадварот, трэба дапамагаць тым, хто жадаў бы заключыць кантракты з замежнымі фірмамі, арганізоўваць выезд, але з матэрыяльнай выгадай для Рэспублікі Беларусь. Хтосьці скажа, што дадзенае выказванне вельмі напамінае прапанову стварыць дзяржаўную сістэму гандлю людзьмі, але ж гэта зусім іншае, бо за спецыялістам застаецца свабода выбару. Ды і ніхто ж не называе гандлем рабамі распаўсюджаныя выпадкі ад'езду футбалістаў, плыўцоў, тэнісістаў за межы краіны з абавязковай матэрыяльнай кампенсацыяй свайму клубу.

Як бачым, у любым выпадку ёсць праблема для роздуму, для прыняцця дзяржавай неадкладных мер. Прычым не толькі да знешніх эмігрантаў, але і да ўнутраных. Маю на ўвазе тое, што маладыя, таленавітыя спецыялісты, якія вучыліся за бюджэтны кошт, пераманьваюцца ў прыватныя структуры таксама без усялякай кампенсацыі дзяржаве з боку прадпрымальнікаў. Па сутнасці адбываецца беспрацэнтнае субсідзіраванне сферы прадпрымальніцтва.

У будучым у Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь будзе ўносіцца праект Закона "Аб вышэйшай адукацыі". Калі нашай Камісіі пашчасціць працаваць над ім, то, думаю, што і гэтае пытанне знойдзе адпаведнае адлюстраванне. Час яшчэ ёсць. Таму запрашаю ўсіх, каму не абыякавы лёс краіны, прыняць актыўны ўдзел у абмеркаванні пастаўленай праблемы.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ,
намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе.

НА ЗДЫМКУ: выхавальніца Макшанскага дзіцячага сада Сенненскага раёна Тамара Юр'еўна Лосева, дэлегат II з'езда настаўнікаў рэспублікі. У садку гэтым каля 50 хлопчыкаў і дзяўчынак.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

3 снежня - Дзень інвалідаў

Клопат і боль дзяржавы

Важнай умовай пабудовы дзяржавы з сацыяльна-арыентаванай рынкавай эканомікай з'яўляецца забеспячэнне сацыяльнай справядлівасці ў атрыманні адукацыі. Дзяржава шмат увагі надае ўтрыманню, выхаванню і адукацыі дзецяй, здароўе якіх у сілу розных абставін парушана і паслаблена. У нашай рэспубліцы налічваецца больш за 113 тысяч дзяцей-інвалідаў і асоб з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Калі ўявіць гэту лічбу, то паўстае буйны горад, насельніцтва якога чакае тэрміновай дапамогі і пастаяннага клопату.

З 90-х гадоў мінулага стагоддзя ў сістэме адукацыі кардынальна мяняюцца падыходы ў забеспячэнні права кожнага дзіцяці на атрыманне адукацыі па месцы жыхарства. Развіваюцца разнастайныя формы сумеснага навучання і выхавання дзяцей з асаблівасцямі развіцця і іх здаровых аднагодкаў. Гэта дазволіла пераадолець стэрэатыпнасць, стандартнасць у адносінах да такіх дзяцей. Такім чынам, здымаюцца рамкі ізаляванасці, абмежаванасці іх агульнага развіцця. У ранейшых методыках, калі дзеці былі сабраны ў спецыяльных школах-інтэрнатах, роля бацькоў у выхаванні была пасіўнай, незаслужана зніжанай. Такім чынам, паступова мяняецца сітуацыя – грамадства пераглядае свае адносіны да людзей з абмежаванымі магчымасцямі: на змену элементарнаму шкадаванню чалавека прыходзіць раўнапраўнае суіснаванне.

У мінулым навучальным годзе ў рэспубліцы налічвалася 3030 класаў інтэграванага навучання. Трэба падкрэсліць, што інтэграванае навучанне не з'яўляецца абавязковым. Яно арганізуецца па жаданні бацькоў і зыходзячы з інтарэсаў дзіцяці. Абавязковым пры гэтым з'яўляецца стварэнне неабходных умоў: наяўнасць настаўніка-дэфектолага, які працуе разам з настаўнікам агульнаадукацыйнай школы, стварэнне ў школе атмасферы добразычлівасці, узаемаразумення.

Знаходжанне дзяцей-інвалідаў у навучальнай установе мае і зваротны выхаваўчы эфект – вучыць іх здаровых аднагодкаў спачуванню, міласэрнасці, чалавекалюбству.

Інтэграцыя ў навучанні не супрацьпастаўляецца спецыяльным установам, а выступае як адна з альтэрнатыўных форм атрымання адукацыі, яна зближае дзве адукацыйныя сістэмы – агульную і спецыяльную.

Атрымалі распаўсюджанне цэнтры карэкцыйна-развіццёвага навучання і рэабілітацыі, якія забяспечваюць атрыманне педагагічнай дапамогі і аказанне неабходных дадатковых паслуг дзецям з парушэннямі ў развіцці. На сёння ў рэспубліцы функцыянуе 91 такі цэнтр. На базе гэтых устаноў адкрыты класы, у якіх навучаецца амаль 900 дзяцей з цяжкімі шматлікімі парушэннямі развіцця, навучанне якіх раней лічылася немагчымым.

У сістэме прафесійна-тэхнічнай адукацыі навучаецца звыш 1300 інвалідаў і асоб з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Прыём інвалідаў у ВНУ павялічыўся з 42 чалавек у 1993 да 3999 чалавек у 2000 годзе.

З 1996 года ў рэспубліцы пачалося выданне нацыянальных падручнікаў для дзяцей з рознымі парушэннямі развіцця. Асвоены выпуск падручнікаў шрыфтам Брайля для сляпых дзяцей, пачалося выданне вучэбнай літаратуры для дзяцей з цяжкімі парушэннямі зроку. За апошні час дзеці з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця атрымалі 257 айчынных падручнікаў і 81 праграму, 37 вучэбна-метадычных дапаможнікаў. У 2000 годзе выдадзены першы ў гісторыі Беларусі буквар для сляпых дзяцей.

Пачынаючы з 2001 года не бярэцца плата за карыстанне падручнікамі з бацькоў або асоб, што іх замяняюць, дзеці якіх навучаюцца ў спецыяльных агульнаадукацыйных школах-інтэрнатах, школах, класах інтэграванага навучання, санаторных школах-інтэрнатах.

Ва ўстановах сістэмы спецыяльнай адукацыі захавана 3-4-разовае харчаванне дзяцей. З 2000 года ўведзена двухразовае бясплатнае харчаванне дзяцей-інвалідаў, што навучаюцца ў цэнтрах карэкцыйна-развіццёвага навучання і рэабілітацыі.

На сёння створаны рэальныя ўмовы для аздараўлення дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі. У 2000 г. аздараўленчы курс прайшлі больш за 6 тысяч такіх дзяцей.

Зараз працягваецца фарміраванне сістэмы псіхолага-педагагічнай і сацыяльна-педагагічнай падтрымкі, завяршаецца стварэнне сеткі спецыяльных устаноў для аказання дапамогі асобам з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця і пашыраецца аказанне ім карэкцыйна-адукацыйных паслуг.

Віктар ІЎЧАНКАЎ,
прэс-цэнтр Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Увага: конкурс!

Прыз — каляровы тэлевізар

Рэдакцыя "Настаўніцкай газеты" аб'яўляе конкурс для сваіх індывідуальных падпісчыкаў.

Умовы конкурсу:

1. Удзельніку конкурсу неабходна даслаць у рэдакцыю пісьмо, у якім назваць магчымы падпісны тыраж на "Настаўніцкую газету" на 1 студзеня 2002 года. Тыраж называецца прапіснымі лічбамі.

2. У пісьме ўказваецца хатні адрас удзельніка, нумар хатняга або службовага тэлефона (калі ён ёсць).

Да пісьма прыкладаецца копія падпіснога абанемента (ксеракопія або напісаная ад рукі).

3. Пераможцам конкурсу стане той удзельнік, які дакладна назаве лічбу тыражу. У выпадку, калі дакладная лічба не будзе названа, пераможцам становіцца той, хто назаве лічбу, найбольш прыбліжаную да рэальнай. Калі ж прэтэндэнтаў будзе некалькі, то пераможцу вызначыць жараб'ёўка, праведзеная журы конкурсу.

4. Пры атрыманні прыза пераможцу неабходна прад'явіць рэдакцыі арыгінал падпіснога абанемента.

5. Удзельнічаць у конкурсе маюць права чытачы, якія афармілі падпіску на "Настаўніцкую газету" не менш чым на тры месяцы ў першым паўгоддзі 2002 года.

6. Пісьмы аб удзеле ў конкурсе прымаюцца па пошце або непасрэдна рэдакцыяй не пазней 21 снежня 2001 года па адрасе: 220034, Мінск, вул. Захарава, 42, рэдакцыя "Настаўніцкай газеты" з паметкай "На конкурс".

7. Пераможцу ўстанаўліваецца прыз - каляровы тэлевізар з экранам па дыяганалі - 54 см.

8. Вынікі конкурсу падводзяцца журы не пазней 20 студзеня 2002 года.

Для прыкладу: падпісны тыраж "Настаўніцкай газеты" на IV квартал 2001 г. склаў 27.212 экзэмпляраў.

Даведкі па тэл.: 236-40-63, 236-53-22, 236-91-42.

Паведамляе прэс-цэнтр Міністэрства адукацыі

Што, дзе, калі

1-2 снежня каманды Нацыянальнага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі будуць прымаць удзел у Рэспубліканскім турніры па інтэлектуальных гульнях "Белавежская зіма", які адбудзецца ў Брэсце.

З **1 па 18 снежня** народны хор "Раніца" Рэспубліканскай вучэбна-метадычнай установы "Цэнтр мастацкай творчасці навучэнскай моладзі "Юнацтва" прыме ўдзел у Міжнародным харавым фестывалі ў г. Вена (Аўстрыя).

2 снежня ў Рэспубліканскім экалагічным цэнтры дзяцей і юнацтва (вул. Макаёнка, 8) будзе працаваць выстава "Свет маіх захапленняў".

3 снежня дзіцячыя творчыя калектывы Нацыянальнага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі прымуць удзел у свяце, прысвечаным Дню Міласэрнасці, якое праводзіцца ў школе-інтэрнаце № 3 Мінска.

4 снежня Цэнтр мастацкай творчасці навучэнскай моладзі "Юнацтва" ладзіць тэатралізаванае эстрадна-цыркавое прадстаўленне "Вясёлы экспрэс" у Адаптацыйна-аздараўленчай установе "Востраў надзеі".

4-5 снежня на базе Полацкага педагагічнага каледжа імя Ф.Скарыны адбудзецца рэспубліканскі семінар-практыкум "Прафесійная падрыхтоўка настаўнікаў пачатковых класаў ва ўмовах рэфармавання агульнаадукацыйнай школы і рэалізацыі адукацыйных стандартаў".

4-8 снежня ў Рэспубліцы Польшча адбудзецца пасяджэнне сумеснай беларуска-польскай камісіі па справах беларускай меншасці ў Рэспубліцы Польшча і польскай меншасці ў Рэспубліцы Беларусь.

5 снежня ў Рэспубліканскім цэнтры тэхнічнай творчасці навучэнцаў (вул. Макаёнка, 12) будзе працаваць лекторый "Ты і закон".

5-6 снежня на базе Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта праводзіцца III міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Навуковыя, сацыяльныя і культурныя праблемы студэнцкай моладзі" і XII рэспубліканскі навукова-метадычны семінар "Вопыт і праблемы арганізацыі навукова-даследчай работы студэнтаў".

(*Аб правядзенні астатніх мерапрыемстваў у снежні чытайце ў наступным нумары.*)

"Двойкі" - не яго адзнакі

Маё знаёмства з Бараўлянскай гімназіяй пачалося не з вучэбнага працэсу і не з матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння гэтай установы, а з больш галоўнага - яе настаўнікаў, а дакладней - настаўніка.

Іван Афанасьевіч Будай - заслужаны настаўнік рэспублікі Беларусь. Зараз яму 77 гадоў, з якіх 60 былі аддадзены педагагічнай дзейнасці. Гэты чалавек - прафесіянал сваёй справы, пра такіх гавораць - настаўнік ад Бога. Іван Афанасьевіч - гісторык, ён заўсёды быў прыхільнікам новых педагагічных тэхналогій, у цэнтры якіх заўжды стаяў вучань як асоба. Вельмі цікавым і нават неверагодным з'яўляецца той факт, што Іван Афанасьевіч Будай ніколі не ставіў нездавальняючых адзнак. Ён увесь час шукаў магчымасць, каб вучань мог выправіць "сваё становішча". Вельмі часта на вечарынах сустрэч былыя выпускнікі ўспамінаюць, што Іван Афанасьевіч на любое пытанне знаходзіў адказ.

Яго любіць і шануе не толькі педагагічны калектыў гімназіі, а і вучнёўскі. Калі мы ішлі па калідоры, Іван Афанасьевіч не паспяваў адказваць на вучнёўскія прывітанні, што сыпаліся з усіх бакоў. З 1985 года пры школе працуе музей баявой славы. Яго арганізатарам і кіраўніком з'яўляецца І.А.Будай. Выхаванне патрыятызму і грамадзянскасці - асноўная ідэя стварэння такога музея. Вучні гімназіі ў Бараўлянах могуць лічыцца сапраўднымі грамадзянамі, патрыётамі сваёй краіны, бо ведаюць і паважаюць гісторыю сваёй мясцовасці. У музеі сабраны дакументы, фотаздымкі, узнагароды, зброя часоў Вялікай Айчыннай вайны. Ушанаваны імёны славутых землякоў. Сам Іван Афанасьевіч з'яўляецца ветэранам ВАВ і таму ведае пра яе не па чутках і можа шмат чаго расказаць.

Пры музеі створана пошукавая група. Дзеці самі прымаюць актыўны ўдзел у пошуках дакументаў, архіўных матэрыялаў, захаванняў загінулых. Да таго ж, з сёмага класа І.А.Будай пачынае рыхтаваць экскурсаводаў. І ўжо ў 10-11-м яны становяцца сапраўднымі прафесіяналамі. Акрамя выхаваўчай функцыі, музей нясе яшчэ і адукацыйную. Валодаць аратарскімі здольнасцямі, умець зацікавіць - рэч вельмі неабходная ў сучасным грамадстве, таму выхаванцам Івана Афанасьевіча можна толькі пазайздросціць.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

НА ЗДЫМКУ: І.А.Будай праводзіць экскурсію.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Сярэдняя школа №1 Гарадзеі - адна з лепшых і вядучых у Нясвіжскім раёне. Іван Сцяпанавіч Дараховіч, загадчык раённага аддзела адукацыі, называе педагагічны калектыў сярэдняй школы №1 камандай аднадумцаў, творцаў, падзвіжнікаў-эксперыментатараў.

Кожны дзень дырэктар школы Людміла Дзмітрыеўна Шынгель пачынае, раючыся са сваімі намеснікамі Тамарай Іванаўнай Бабко, Алай Іванаўнай Бабко, Інай Аляксандраўнай Вазнічка.

"Ні дня без навацый, без клопату аб вучнях" - такі дэвіз дзейнасці каманды Шынгель. Можа таму школьнікі называюць школу домам радасці, дабрыні, міласэрнасці. А паказчыкам якасці работы педагагічнага калектыву з'яўляецца той факт, што выпускнікі сярэдняй школы №1 Гарадзеі да 100 працэнтаў паступаюць у ВНУ, штогод удзельнічаюць і перамагаюць на абласных і рэспубліканскіх алімпіядах.

Мікалай ГРУДЗІНСКІ.

НА ЗДЫМКУ: дырэктар школы Людміла Дзмітрыеўна Шынгель са сваімі намеснікамі.

Фота аўтара.

Студэнты не памыліліся...

У педагагічным поспеху амаль усё вызначае маральны стан душы настаўніка. Калі асоба педагога нагадвае патухлы маяк, то якімі б ведамі настаўнік ні быў узброены, ён нічога не дасягне. Думаю, што ў жыцці кожнага чалавека былі настаўнікі, якія саграваюць душы сваіх вучняў.

Мне вельмі пашанцавала ў тым, што я працую ў калектыве, дзе ёсць такія педагогі. Аргументую наступным. У пачатку года сацыяльна-псіхалагічная служба Полацкага лясного тэхнікума правяла даследаванне камунікатыўнай культуры педагогаў (вачамі навучэнцаў). Настаўнікам часта даводзіцца ацэньваць поспехі сваіх вучняў, а вось адваротная сітуацыя сустракаецца рэдка.

У ходзе даследавання навучэнцам прапаноўвалася па 9-бальнай шкале ацаніць камунікатыўную культуру педагогаў па 12 крытэрыях.

Падвядзенне вынікаў даследавання прадэманстравала пераважна станоўчую ацэнку камунікатыўнай культуры педагогаў. Два выкладчыкі атрымалі максімальную колькасць балаў – 9. Гэта дырэктар тэхнікума і выкладчык тэхналогіі лесавырошчвання Валерый Галяш і куратар 21-й групы і выкладчык матэматыкі Алег Пазнякоў. Яны валодаюць высокай камунікатыўнай культурай, прафесійнай кампетэнтнасцю, арганізаванасцю, глыбокім інтэлектам, эмацыянальнасцю. Дасягнуўшы вяршынь педагагічнага майстэрства, яны пастаянна ўзбагачаюць свой вопыт, пастаянна шліфуюць веды, дабіваючыся стопрацэнтнай цікавасці навучэнцаў і да прадмета, і да сябе.

Валерый Браніслававіч кіруе лясным тэхнікумам ужо больш за 18 гадоў. За час яго кіраўніцтва ў тэхнікуме склалася мноства цудоўных традыцый.

Алег Іванавіч працуе ў тэхнікуме ўжо больш як 30 гадоў. Сваёй адкрытасцю, добразычлівасцю, кампетэнтнасцю, абаяльнасцю ён прыцягвае да сябе сэрцы супрацоўнікаў і навучэнцаў тэхнікума. Маладыя выкладчыкі заўсёды могуць разлічваць на яго дапамогу і добрую параду.

Выхаванцы тэхнікума не памыліліся: Валерый Браніслававіч і Алег Іванавіч – педагогі-майстры, выдатнікі вучэбна-выхаваўчай працы.

Усе астатнія педагогі тэхнікума – "харашысты". 15 выкладчыкаў (42,5 працэнта) атрымалі адзнаку 8 балаў. Гэта Н.Бранавец, Т.Курапацкая, В.Ціхановіч, Э.Катовіч, Н.Наваенка, А.Ананенка, Е.Башлыкова і інш. Гэтыя выкладчыкі – яркія асобы, якія ўмела спалучаюць патрабавальнасць і добрае стаўленне да сваіх вучняў. У сваёй дзейнасці яны творча прымяняюць у цеснай узаемасувязі педагагічныя веды, педагагічны вопыт і педагагічную тэхніку на аснове любві і павагі да вучняў. Кожны з іх можа ганарыцца сваімі дасягненнямі ў педагагічнай дзейнасці. Яны годна вытрымалі экзамен у сваіх вучняў і атрымалі "сярэбраныя медалі".

Прыемна ўсведамляць, што нашы навучэнцы любяць нас і цэняць. Бо ніводзін педагог не атрымаў адзнакі ніжэй за 4,5 бала. Для педагога няма лепшай узнагароды, чым высокая ацэнка вучня!

У гэтым месяцы тэхнікум святкуе свой васьмідзесяты дзень нараджэння. Да рэвалюцыі, у 1912 годзе, у Полацку існавала школа лясных кандуктараў, якая стала правобразам Полацкага лясного тэхнікума, які адкрыўся ўжо ў лістападзе 1921 года. За час яго існавання падрыхтавана больш як 16000 спецыялістаў сярэдняга звяна для лясной гаспадаркі, не атрымана ніводнай рэкламацыі аб няякаснай падрыхтоўцы выпускнікоў.

80-гадовы юбілей калектыў тэхнікума сустракае з гонарам за выдатна падрыхтаваныя кадры і, што галоўнае, працягвае працаваць з надзеяй, што будучыя спецыялісты падтрымаюць добрую славу навучальнай установы.

Наталля ЗЮЗЕЛЕВА, педагог-псіхолаг тэхнікума.

Паэзія – у будзённым

Валянцін Сямёнавіч Ігнацьеў 25 гадоў працуе ў сярэдняй школе № 2 Барысава настаўнікам выяўленчага мастацтва. Дзякуючы яму дзеці любяць маляваць. Яны чуйныя да хараства. Але важна дапамагчы вучням не страціць пачуцця прыгожага, навучыць бачыць паэзію ў будзённым.

Валянцін Сямёнавіч упэўнены, што знаёмства з навакольным светам не можа быць абмежавана толькі назіраннем. Трэба чытаць шмат мастацкай літаратуры, разглядваюць ілюстрацыі, наведваць выставы, музеі, кіно, тэатр. Гэта ўзбагачае ўражанні, удакладняе ўяўленні. Настаўнік знаёміць дзяцей з творамі мастацтва, з культурай і звычаямі розных народаў, з прыродай розных краін. Бо выяўленчая дзейнасць аказвае моцны ўплыў на фарміраванне асобы, садзейнічае развіццю творчых здольнасцей, самастойнасці і актыўнасці.

Валянцін Сямёнавіч – таленавіты выхавальнік, ён пастаянна шукае новыя формы работы з вучнямі. Прачытана новая кніга – і ўсе дзеці захоплена малююць сцэны, якія іх найбольш уразілі. Удалыя працы – на выставу. В.С.Ігнацьеў лічыць, што майстэрства настаўніка ў тым, каб тактоўнай парадай дапамагчы вучням і, не скоўваючы іх ініцыятывы, кіраваць работай. Не менш важна адкрыць перад дзецьмі дзверы ў свет цудоўнага, выхаваць прагу да самастойнай творчай працы, развіць пачуццё калектывізму і працавітасці, заахвоціць яшчэ глыбей вывучаць гісторыю беларускага народа, свайго роднага горада, актыўна ўдзельнічаць у жыцці школы.

– Каб увайсці ў свет дзяцей, – лічыць Валянцін Сямёнавіч, – трэба іх вельмі любіць, размаўляць з імі сур'ёзна, шчыра, як з роўнымі, і наогул адмовіцца ад тону перавагі. Калі вы здолееце ўвайсці ў гэты свет, вы зможаце паўплываць на фарміраванне дзіцячай душы, выхаваць у ёй лепшыя чалавечыя якасці. А для сябе адкрыеце сакрэт вечнай маладосці.

На традыцыйнае пытанне пра планы на будучыню В.С.Ігнацьеў адказаў без ваганняў:

– Праца з дзецьмі. Яе ні з чым нельга параўнаць. Я шчаслівы, што абраў прафесію настаўніка.

Святлана СМОЛЬСКАЯ.

Спакой ім толькі сніцца

Калісьці Ірына Паўлаўна Сакавец была загадчыцай дзіцячага сада № 24 Барысава. Працавала творча, старалася ўнесці ў работу выдумку, тагачаснае дашкольнае кіраўніцтва не бачыла разумнага, творчага кіраўніка. Пайшла на пенсію. Стала настаўніцай польскай мовы сярэдняй школы № 20. І зноў творчая натура ўзяла верх. Вучыць дзяцей не толькі польскай мове, вучыць польскай культуры: песням, танцам, вершам. Яе дзеці заўсёды ведаюць больш, чым патрабуе праграма, яны пазнаёміліся з гісторыяй і геаграфіяй Польшчы, ім блізкі і зразумелы польскі народ.

Кожнае лета Ірына Паўлаўна праводзіць дні польскай культуры, фестывалі, возіць на аздараўленне і лячэнне дзяцей у Польшчу. Гэтая энергічная пані Ірэна робіць усё магчымае і немагчымае, каб дзецям з ёй было добра, весела, цікава, утульна, каб яны дасканала валодалі вуснай мовай і ведалі культуру Польшчы.

У Ірыны Паўлаўны двое сыноў і дачка. Сваю дачку яна навучыла польскай мове і перадала ёй багаты вопыт узаемін з нашымі заходнімі суседзямі. У пані Ірэны вялізныя планы на будучыню. Мала таго, што яна ў Барысаве кіруе Саюзам палякаў, яна марыць стварыць Дом Польшчы, каб у ім сустракаць польскіх гасцей, адзначаць Каляды, Вялікдзень і іншыя нацыянальныя святы, каб у гэты дом маглі прыйсці беларускія палякі і проста пасядзець, пагаварыць за кубкам добрай гарбаты.

Людміла Леанідаўна Гудзіліна – настаўнік-лагапед Стара-Барысаўскай школы-інтэрната, выхавальніца, а яшчэ – актрыса народнага тэатра "Бідарыс". Сыграла мноства роляў самых розных па характары. Выступала ў п'есах і спектаклях, у дзіцячых казках. Яна ўпэўнена: няма другарадных роляў, – усе галоўныя, іх трэба не сыграць, а годна пражыць, як свае. Людміла Леанідаўна сама шые касцюмы для спектакляў, рыхтуе рэквізіт, афармляе спектаклі ў народным тэатры "Відарыс", у дзіцячым тэатры "Нюанс" сярэдняй школы № 7 (кіраўнік З.М.Міхалькевіч). Для яе афармленне спектакля – гэта захоплены пошук стылю, атмасферы. Для гэтага яна перачытвае горы літаратуры, праслухоўвае пласцінкі, запісы старадаўніх песень, рамансаў, корпаецца ў архівах, разглядвае старыя альбомы, часопісы, кнігі. Захапленне тэатрам дапамагае Людміле Леанідаўне ў яе паўсядзённай педагагічнай рабоце ў школе-інтэрнаце. Яна ўпэўнена:

–Трэба ўзвышаць душу чалавека мастацтвам, бо яно невычэрпнае. У першую чаргу сваю, калі іграеш на сцэне – у надзеі, што адгукнецца душа таго, хто глядзіць на цябе.

Я распавяла пра дзвюх жанчын. У іх розныя лёсы і прафесіі, яны не падобныя па характары, але іх лучыць тое, што яны любяць людзей, нясуць ім свой талент. Яны – неабыякавыя, хочуць зрабіць жыццё лепшым, святлейшым. Яны – нястомныя, імкнуцца несці людзям дабро. І сапраўды: спакой ім толькі сніцца.

Святлана СМОЛЬСКАЯ.

"Я не імкнуся павучаць бацькоў..."

Ганну Іванаўну Хахлову я ведаю даўно. Справе навучання і выхавання яна аддала без малога 30 гадоў. Калі толькі з паслужным спісам Ганны Іванаўны пазнаёміцца, зразумееш: маем справу з вопытным кіраўніком і спецыялістам у галіне адукацыі.

Ганне Іванаўне Хахловай давялося быць выкладчыцай матэматыкі ў вячэрняй школе, затым - намеснікам дырэктара гэтай жа ўстановы, потым было загадванне раённым метадычным кабінетам, была метадыстам, інспектарам Бярэзінскага раённага аддзела адукацыі... І вось ужо больш за 10 гадоў з'яўляецца намеснікам дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце сярэдняй школы №3 Беразіно.

– Ганна Іванаўна сапраўды сумела стаць у нашым педагагічным калектыве Настаўнікам настаўнікаў. Хахлова прыйшла да цябе на ўрок, вядзе праверку ведаў вучняў, кантралюе тваю работу, а ты спакойны, бо рэфлексію тваёй дзейнасці зробіць кампетэнтны, інтэлігентны калега. Так, я не памыліўся – калега, а не правяральнік, – колісь расказваў мне настаўнік гісторыі з сярэдняй школы №3 Беразіно Уладзімір Міхайлавіч Сакаў.

А пазней, ад Раісы Міхайлаўны Фешчанка, намесніка дырэктара сярэдняй школы №3 я пачуў:

– Многіх з нас, пачынаючых упраўленцаў школы, Ганна Іванаўна вучыла майстэрству кіраваць. Аналізаваць урок, праводзіць педсавет, ладзіць метадычную работу з педагагічнымі кадрамі, умець аналізаваць і прагназаваць – гэтаму мы вучыліся ў сур'ёзнага і дасведчанага практыка. Дабрыня і шчырасць, сардэчнасць і мацярынскія якасці – тое, што робіць Ганну Іванаўну прыцягальнай, любімай, жаданай.

Методыка дзейнасці завуча Хахловай такая, каб ніколі не паказваць сваё "Я", справу ладзіць толькі сумесна з педагогамі, вучнямі, поспехі педкалектыву дзяліць на ўсіх. Кожнаму аддаецца належнае за заслугі.

У цеснай сувязі з адміністрацыяй школы ладзіць Хахлова для педагагічнага калектыву праблемныя семінары, круглыя сталы, практычныя канферэнцыі, тэматычныя педсаветы, арганізоўвае вечары-партрэты педагогаў-майстроў сярэдняй школы №3.

Трэба сказаць, што пры непасрэдным удзеле Ганны Іванаўны сярэдняя школа №3 Беразіно ўзяла ўпэўнены курс на дыферэнцыравана-індывідуальнае навучанне. Гэта яна камплектавала і групавала профільныя класы, групы паглыбленага вывучэння прадметаў, наладжвала супрацоўніцтва з ВНУ сталіцы. Ганна Іванаўна стаяла ля вытокаў стварэння патрыятычнага класа. Яна – на баку той ідэі, што школа стане тады прыцягальнай для бацькоў, калі навучанне будзе якасным, выніковым. За апошнія пяць гадоў да 70 працэнтаў вучняў выпускных класаў паступае ў выбраныя ВНУ, перамагае не толькі на абласных, але і на рэспубліканскіх алімпіядах. Ганна Іванаўна стварае творчыя групы педагогаў з ліку лепшых, якія арганізоўваюць работу з таленавітымі і адоранымі дзецьмі.

Ды і сама яна – вопытны матэматык. Імкнецца праводзіць свае ўрокі нетрадыцыйна, выкарыстоўваючы гульнявыя формы навучання. Урокі-эстафеты, урокі-залікі, урокі-падарожжы, інтэлектуальныя гульні тыпу "Шчаслівы выпадак", "Поле Цудаў", – гэта робіць урокі прыцягальнымі для дапытлівых школьнікаў.

Шмат увагі Ганна Іванаўна аддае рабоце з сем'ямі, з бацькамі і апекунамі вучняў. Методыка ўзаемаадносін з бацькамі – няхітрая, але выніковая, "як ты да бацькоў, так і яны да цябе".

– Я ніколі не імкнуся павучаць бацькоў, чытаць ім натацыі, я раю бацьку, станаўлюся з ім на адну пазіцыю, сумесна выхоўваю, іду разам з бацькам па шляху "лячэння блуднага сына". Педагог і бацька – адно цэлае, тыя, хто імкнецца "рабіць" вучня лепшым, прыгожым душой і думкамі.

Вось чаму бацькі з ахвотай ідуць да Ганны Іванаўны, раяцца з ёю, давяраюць самае патаемнае. Міхаіл Пятровіч Маркоўскі (сын Павел закончыў 11 класаў) расказвае мне:

– Гэта менавіта Ганна Іванаўна зарыентавала нашага сына пайсці ў лётны каледж, калі Павел вагаўся – на выбар было аж 4 ВНУ. Не адну гутарку Хахлова правяла з сынам, калі той зразумеў, што авіяцыя – яго хлеб, яго прызванне. Сёння – Павел курсант авіяцыйнага каледжа і вельмі ўдзячны Ганне Іванаўне за сяброўска-мацярынскую падказку.

Любіць сваю працу Хахлова, бо лічыць, што навучанне і выхаванне моладзі – пачэсны абавязак дарослых. "На тое яны і маладыя, каб памыляцца і спатыкацца. А мы, дарослыя, тым больш прафесіяналы, абавязаны вучыць, "папраўляць", карэкціраваць асобы юных" – гэта і ёсць жыццёва-педагагічнае крэда Ганны Іванаўны Хахловай.

...Штогод летам у госці да Ганны Іванаўны прыязджае сястра Марыя Іванаўна з Санкт-Пецярбурга. Дырэктар сярэдняй школы №249 Санкт-Пецярбурга, заслужаная настаўніца Расіі, вопытны ўпраўленец і спецыяліст адукацыі – Марыя Іванаўна шчодра дзеліцца вопытам работы з сястрой. З захапленнем ленінградка "слухае" вопыт малодшай сястры і не раз адзначае: "Ой, Аня, дык вы ж нас абагналі..." Бывае, сяцёр паблізу няма, тады кожны скажа: "Шукайце іх у альтанцы Сухамлінскага. Яны там адна адну вучаць!" Так, вопытным сёстрам-педагогам ёсць аб чым пагаварыць, ёсць над чым паразважаць, паспрачацца. У вёсцы Міхалёва, на бацькаўшчыне, сёстры і праводзяць сумесна апачынак, а "альтанкай Сухамлінскага" яны назвалі ўтульную старэнькую верандачку сярод саду, якую колісь пабудаваў для будучых настаўніц бацька.

Мінулае лета навяло Ганну і Марыю на думку падрыхтаваць да друку сумесны метадычны дапаможнік па арганізацыі работы з педагагічнымі кадрамі "Хай гэта будзе і рукапісны зборнік, але мы з Ганнай прадставім новыя, выверaныя жыццём напрацоўкі па метадычнай рабоце з педагогамі, якія працуюць творча. Сваю задуму мы здзейснім у наступнае лета...", – расказвала мне Марыя Іванаўна.

Я ж паабяцаў госці з Пецярбурга выдаць метадычны дапаможнік у Мінскім абласным ІПК, бо для ўпраўленцаў нагаданая кніжка – доўгачаканая.

Мне падумалася: сябры, больш у нашых установах адукацыі было б гэткіх апантаных падзвіжнікаў, як Ганна Іванаўна, дык і школьная рэформа не давала б прабуксовак і дзятве нашай жылося б весялей, а школа была б для іх домам Радасці, Дабрыні, Міласэрнасці.

Мікалай ГРУДЗІНСКІ, старшы выкладчык кафедры ўпраўлення Мінскага абласнога ІПК.

У сярэдняй школе № 2 горада Бярозы Ірыну Уладзіміраўну Пабожную ведаюць як добрага педагога, цудоўнага знаўцу дзіцячых душ. Працуе яна ў гэтай школе больш за дзесяць гадоў. Вядзе ўрокі геаграфіі ў шостых, сёмых і восьмых класах. А ў 5 "Б" з'яўляецца класным кіраўніком.

Ірына Уладзіміраўна шмат працуе над сабой. Стараецца выхаваць у вучняў любоў да геаграфіі. Яна стварыла эколага-краязнаўчы гурток "Мой край", ладзіць разам з дзецьмі экспедыцыі па раёне. Рыхтуе экспедыцыю і за межы Бярозаўшчыны.

Калектыў школы аказаў Ірыне Уладзіміраўне давер, абраўшы дэлегатам II з'езда настаўнікаў. Цяпер яна імкнецца ўвасобіць у жыццё выснаваныя з'ездам тэзісы.

Іван АСКІРКА.

НА ЗДЫМКУ: настаўніца сярэдняй школы № 2 горада Бярозы Ірына Уладзіміраўна Пабожная.

Фота аўтара.

Вопыт

Вынік — здаровыя, шчаслівыя грамадзяне

Не сакрэт, што дзеці ў школе пакутуюць ад вучэбных перагрузак, нізкай рухальнай актыўнасці. Асабліва гэта датычыць шасцігодак, таму што першыя месяцы знаходжання дзіцяці ў школе звязаны з цяжкасцямі адаптацыі, праз якую праходзяць практычна ўсе, нават добра падрыхтаваныя да школы дзеці. Гэта выклікаецца ў першую чаргу стомленасцю, абумоўленай рэжымнымі момантамі, выкананнем школьных правілаў.

У нас у школе гэтая сітуацыя ўскладняецца яшчэ і тым, што жывём мы на забруджанай радыенуклідамі тэрыторыі. У выніку кожны трэці вучань школы, дзе я працую, мае тое або іншае хранічнае захворванне, значна павялічылася і колькасць прастудных хвароб у сувязі з тым, што імунная сістэма дзяцей аслабленая.

Менавіта таму мы пачалі працаваць над фарміраваннем здаровага ладу жыцця нашых вучняў: вучым дзяцей жыць ва ўмовах радыяцыйнага забруджання. Гэтаму садзейнічаюць урокі асноў бяспекі жыццядзейнасці, біялогіі, класныя гадзіны, святы "Знаўцы здароўя", Дні здароўя, паходы выхаднога дня, якія сталі ўжо традыцыйнымі ў рабоце школы. Год назад у школе быў адкрыты фітабар, дзе мы гатуем вітамінную гарбату, адвары, што ўмацоўваюць імунную сістэму дзяцей. Дзейнічае лектарская група, у якой вучні старшых класаў распрацоўваюць цыклы лекцый па гігіене, рацыянальным харчаванні, важнасці рухальнай актыўнасці і выступаюць з імі перад малодшымі школьнікамі.

Праводзячы гэтую работу, мы стараемся данесці да кожнага дзіцяці, што здароўе залежыць перш-наперш ад самога чалавека. І ёсць вынік: двое нашых вучняў сёлета сталі студэнтамі вучылішча алімпійскага рэзерву, а выпускніца школы Алена Мамонава – членам юнацкай рэспубліканскай каманды па жаночым футболе.

25 гадоў педагагічнай дзейнасці – гэта вялікае прафесійнае жыццё, няпростае, цікавае. Назапашаны пэўны вопыт, ёсць маленькія адкрыцці, ёсць і праблемы. Назіраючы за дзецьмі, а даводзіцца працаваць з імі ў другой палове дня, пераконваюся, што прыход дзіцяці ў школу амаль удвая скарачае яго рухальную актыўнасць у параўнанні з дашкольным перыядам. Урокі фізкультуры ў школе не кампенсуюць гэты недахоп, таму што спартыўная база вельмі слабая, у нашай школьнай спартыўнай зале з-за перагрузкі даводзіцца займацца адначасова тром класам, а бацькі з дзецьмі-школьнікамі гуляюць усё менш і менш, больш арыентуючы іх не на фізічнае, а на інтэлектуальнае развіццё.

Таму я стараюся прывучыць дзяцей да сістэматычных заняткаў фізічнымі практыкаваннямі не толькі ў школе, але і дома. Далучаю да гэтай работы і бацькоў, хаця трэба прызнаць, што ў дарослых часта не хапае цярпення, жадання, часу, каб зразумець дзіця або хоць бы яго выслухаць.

Разумеючы гэта, арганізоўваем для бацькоў педагагічны ўсенавуч пра ролю і значнасць фізічнага выхавання ў захаванні здароўя дзяцей, праводзім сумесна з імі перад заняткамі пяціхвілінкі бадзёрасці, уключаючы ў іх масаж, дыхальныя практыкаванні. З удзелам бацькоў выдаем свой часопіс "Урокі здароўя", штогод наладжваем свята "Прывітанне, спартландыя", паходы, экскурсіі выхаднога дня.

Упэўнена, што такая работа дапаможа выхаваць у дзяцей працавітасць і сілу волі, імкненне быць здаровымі і актыўнымі.

Улічваючы асаблівасці развіцця дзяцей малодшага школьнага ўзросту, выкарыстоўваю схільнасць дзяцей да гульні, прапаную практыкаванні на дыханне "Заблудзіўся", "Гадзіннік", "Пеўнік" і інш., скачкі, дазваляю кукарэкаць, мяўкаць, цырыкаць, прыдумваю практыкаванні сюжэтнага характару, напрыклад: "Збор грыбоў", "Збор яблыкаў", "Працуем у гародзе", "Плывём па рацэ" і г.д., удзяляю ўвагу развіццю сілы, уключаючы ў комплекс практыкаванні "Штангіст", "Асілак", "Адцісканне", "Падцягванне".

Важна знайсці падыход да кожнага дзіцяці: аднаго пахваліць, другому падказаць, падбадзёрыць тых, у каго яшчэ не атрымліваецца, і тады кожны зможа дасягнуць поспеху. Тады ўсе стараюцца, і вельмі цяжкае спачатку практыкаванне пазней становіцца любімым.

У выніку такой работы ў дзяцей з'яўляецца не толькі цікавасць, але і пастаяннае імкненне да ўдзелу ў спаборніцтвах, да асабістых перамог. Вядома, даводзіцца кожны дзень працаваць з поўнай аддачай, але бачыць радасць у вачах дзяцей – гэта і ёсць самае маё вялікае задавальненне.

Таму распрацоўваючы методыку заняткаў другой паловы дня, стараюся ствараць у групе атмасферу інтэлектуальнага пазнання, уласных адкрыццяў, радасці даверальных узаемін. Прапаную вучням розныя тыпу заняткі займальнага характару, стараюся, каб жыццё дзяцей у нашым "маленькім доме" было творчым, разнастайным.

Але каб зрабіць яго такім, трэба не толькі жаданне выхавальніка, але і адпаведная падтрымка ў забеспячэнні неабходнай нагляднасцю, дыдактычнымі гульнямі, метадычнай літаратурай, таму што практычна з-за іх адсутнасці даводзіцца многае рабіць, ствараць і прыдумваць самой, праяўляць свае здольнасці з улікам наяўных магчымасцей.

Настаўнікам, ды і бацькам, сёння неабходны арыенціры (што рабіць, як рабіць), канкрэтная метадычная дапамога (праграмна-мэтавыя і метадычныя дапаможнікі), якія падкажуць выхавальніку групы прадоўжанага дня якім чынам арганізоўваць разнастайную дзейнасць на карысць і радасць дзяцей і іх бацькоў.

Калі мы ўсе разам: настаўнік, выхавальнік, бацькі – навучым нашых дзяцей цаніць, берагчы і ўмацоўваць сваё здароўе, калі мы наглядна, на асабістым прыкладзе будзем дэманстраваць здаровы лад жыцця, то ў будучым можна спадзявацца на добры вынік нашай мэтанакіраванай працы. Гэта – фізічна і духоўна здаровыя грамадзяне.

Наталля САВЕЛЬЕВА,
выхавальнік групы прадоўжанага дня сярэдняй школы № 1 Слаўгарада.

Бацькоўскі сход

Не "страшылка", а дэманстрацыя росту

Сёння з-за пэўных аб'ектыўных прычын (вельмі дарагі кошт праезду, наяўнасць сярод навучэнцаў асоб, якія маюць уласных дзяцей), а таксама ў вялікай ступені з-за прычын суб'ектыўных у шэрагу сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў недаацэньваецца роля бацькоўскага сходу.

Між тым, яго выхаваўчы патэнцыял можа быць надзвычай высокім. [illegible] дзейнічаюць наступныя педагагічныя моманты:

– сход [illegible] выхаваўчым уздзеяннем усіх навучэнцаў групы. (Таму ў бацькоўскім сходзе павінны прымаць удзел усе навучэнцы);

– магчымасць індывідуальнага падыходу. Відавочна, што ў прысутнасці сваіх бацькоў нават самы недбайлівы навучэнец не адважыцца быць няшчырым у ацэнцы сваіх паводзін. У прысутнасці бацькоў, сакурснікаў і найбольш паважаных выкладчыкаў цяжка паабяцаць штосьці [illegible] раўдныя вынікі сваёй вучобы.

На ўмовах бацькоўскага сходу эфектыўна прымаць аператыўныя рашэнні, як, напрыклад, заахвочванні, вымовы, педагагічныя рэкамендацыі.

На бацькоўскім сходзе выключаецца магчымасць скажэння інфармацыі, двухсэнсоўнага тлумачэння, што можа мець месца пры пісьмовым інфармаванні або паведамленні праз [illegible] асобу і г.д.

У гэтай сувязі бацькоўскія сходы павінны праводзіцца [illegible] дзейнасці. Практыка паказвае, што найбольш мэтазгодна [illegible]

Каб падвядзенне чарговых вынікаў навучання не ператварылася ў "страшылку", ні ў якім разе нельга забываць наступныя прынцыпы:

1. Нагляднасць. Лепш за ўсё, калі ўсе паказчыкі вучэбна-выхаваўчай дзейнасці нагляднa [illegible] у даступным для агляду месцы. [illegible] вельмі важна захаваць вынікі папярэдніх вучэбных семестраў, каб [illegible] аналізу дынамікі развіцця кожнага навучэнца. Для бацькоў павінны быць даступныя класныя журнал, планы і іншая педагагічная дакументацыя.

2. Даступнасць інфармацыі. Перад пачаткам бацькоўскага сходу ў аўдыторыі [illegible] бацькоў.

3. Улік маральных і матэрыяльных фактараў.

Выбар найбольш зручнага для бацькоў часу правядзення сходу.

Практыка паказвае, што для гэтага найбольш падыходзіць нядзеля.

Высокая ступень арганізацыі сходу, прадуманасць яго праграмы. [illegible] Сход павінен пачынацца ў строга ўказаны час, варта прытрымлівацца рэгламенту.

Эстэтыка правядзення сходу (асабліва гэта датычыць сельскагаспадарчых навучальных устаноў, калі большасць бацькоў прыязджае з сельскай мясцовасці). [illegible]

У рабоце сходу абавязкова павінны прымаць удзел найбольш паважаныя выкладчыкі, прадстаўнікі адміністрацыі і іншыя работнікі тэхнікума [illegible]

Сход павінен весціся так, каб у бацькоў не ўзнікала і ценю сумнення ў тым, што іх асабістая годнасць будзе нейкім чынам закранута або прыніжана. [illegible]

[illegible] па кожным асобным навучэнцы павінна быць канфідэнцыяльнай. [illegible]

Бацькоўскі сход павінен выконваць і функцыі педагагічнага ўсенавуча, у прыватнасці прапаганды педагагічных ведаў у бацькоўскім асяроддзі.

[illegible]

Поспех бацькоўскага сходу шмат у чым залежыць ад прафесійнага майстэрства класнага кіраўніка. [illegible]

Алег ВЕРБАВІКОЎ.

Сацыяльны праект

Крок насустрач. Хто наступны?

З такога вось хвалюючага моманту пачаліся навучальны трэнінг "Я ўсё ўмею, усё магу" групы валанцёраў-вучняў і педагога І.В.Палегенькай аб'яднання "Звеставанне" мінскай гімназіі №12 са слухачамі курсаў павышэння кваліфікацыі намеснікаў дырэктараў па выхаваўчай рабоце мінскіх школ і знаёмства з Аляксеем Гладкім і яго маці Аленай Аляксандраўнай, таксама валанцёрамі.

Напачатку хлопчык расказаў пра сябе: ён вучыцца ў 6-м класе, захапляецца цяжкім рокам, у прыватнасці групай "Сектар Газа", удзельнічае ва ўсіх конкурсах і алімпіядах (і з поспехам), любіць пісаць вершы.

Дзяўчынкі-валанцёркі дакладна патлумачылі правілы і абавязковыя ўмовы трэнінгу: выслухоўваць кожнага, усміхацца, быць шчырымі, дабразычлівымі, даверлівымі, адкрытымі ва ўзаемінах. На трэнінгу не павінна быць крывадушнасці, абыякавасці, нельга прыніжаць і крыўдзіцца.

І пачалася цікавая, захапляльная для ўсіх гульня-знаёмства праз лічбы, напісаныя на дошцы, пытанні-адказы як саміх вядучых, так і ўсіх удзельнікаў трэнінгу, праз шчыры дыялог і актыўныя ўзаеміны.

Напрыканцы ўдзельнікі прагледзелі два відэафільмы: першы пра тое, як навучаюцца і адаптуюцца ў навакольным асяроддзі дзеці-інваліды ў Швецыі, другі – невялічкі фрагмент з жыцця Аляксея Гладкага і яго маці Алены Аляксандраўны. Пасля прагляду гэтых відэаcтужак (яны яўна ўзрушылі ўсіх) Алена Аляксандраўна Гладкая сказала: "Цяпер я разумею, што наш удзел у трэнінгу, гэтыя відэафільмы і размова вельмі неабходны як майму сыну, так і вам, напэўна, яшчэ ў большай ступені, каб вы па-іншаму паглядзелі на такіх дзяцей-інвалідаў, як мой сын. Ён нікольkі не горшы за іншых дзяцей, а можа, і яшчэ больш таленавіты і павінен адчуваць сябе раўнапраўным членам у грамадстве, навучацца ў школе разам са сваімі аднагодкамі. Апошнім часам я адчуваю, як востра яму не хапае ўзаемін з сябрамі. А для такога навучання трэба ведаеце што – мех цэменту, каб зрабіць дарожку для інваліднай каляскі замест прыступак, што вядуць у школу, а яшчэ клас, у якім вучыцца Аляксей, размясціць на першым паверсе школы".

Але больш за ўсё, як мне падаецца, Аляксею Гладкаму і яго самаадданай маці не хапае чуласці і шчырасці з боку грамадства ў разуменні іх праблем, усведамлення таго, што гэта трэба перш за ўсё здаровым людзям, дзецям, каб адчуваць сябе пасапраўднаму самадастатковымі, годнымі грамадзянамі.

Неяк хутка, амаль што нечакана ён з'явіўся ў класным пакоі, і напачатку (як заўсёды гэта бывае) дзесяткі напружаных вачэй звярнулі ўвагу не на самога хлопчыка, а на інвалідную каляску, з дапамогай якой ён перамяшчаўся ў акружэнні сваіх сяброў. Але праз хвіліну-другую гэта напружанне знікла - вялікая, прыгожая ўсмешка на ўвесь твар, разумныя вочы хлапчука як быццам гаварылі: "Я люблю вас, хоць вы пакуль што не знаёмыя для мяне людзі! Я першы запрашаю вас да размовы".

І ў гэтым сэнсе аб'яднанне "Звеставанне", якое напачатку ўзнікла ў гімназіі №12 Мінска, а потым ператварылася ў арганізацыю рэспубліканскага значэння, бадай, першае згуртавала вучняў, моладзь, педагогаў, далучыўшы іх да дабрачыннага руху, да адраджэння ў грамадстве традыцый міласэрнасці.

Таленавітыя, творчыя педагогі гімназіі №12 вельмі своечасова зразумелі і ўсвядомілі: сацыяльнае выхаванне юнага пакалення шляхам непасрэднага ўдзелу вучняў у пераўтварэнні, гуманізацыі навакольнага асяроддзя можа эфектыўна ўплываць на фарміраванне асобы кожнага навучэнца гімназіі. Яны стварылі ўнікальную адкрытую выхаваўчую сістэму, у якой грамадскае маладзёжнае аб'яднанне "Звеставанне" ў цесным супрацоўніцтве з іншымі арганізацыямі, псіхолагамі, сацыяльнымі работнікамі толькі за апошнія гады распрацавала і рэалізавала шэраг цікавых сацыяльных праектаў, такіх, напрыклад, як: "Адчыненыя вокны" – сацыяльная рэабілітацыя малалетніх злачынцаў, якія вярнуліся са спецыялізаваных навучальных устаноў; "Паглядзі на свет па-іншаму" – змяненне праблемных узаемаадносін паміж рознымі сацыяльнымі групамі дзяцей і людзей; "Сланечнік" – пленэр для юных мастакоў-інвалідаў; "З надзеяй у будучае" – рэспубліканскі дабрачынны фестываль і інш. З першымі вынікамі гэтай работы пазнаёміліся педагогі школ сталіцы на трэнінгу, які бліскуча правялі гімназісты-валанцёры разам са сваім педагогам.

Дарэчы, напрыканцы сустрэчы педагог-валанцёр Іна Уладзіміраўна Палегенькая сказала: "Часам мы, не ведаючы рэальных здольнасцей і інтарэсаў нашых вучняў, не давяраем ім, не ствараем магчымасці для самарэалізацыі. А на самай справе нашы дзеці – добрыя, разумныя, сумленныя, адказныя. Варта толькі ўбачыць іх такімі і своечасова накіраваць іхнюю энергію і ініцыятыву на цікавыя, карысныя справы".

Ці не ў гэтым галоўны сэнс выхавання – убачыць лепшае ў дзіцяці і ўздымаць яго асобу да разумення і ўсведамлення самога сябе як чалавека сумленнага, адказнага? І міжволі прыгадаўся неўміручы Антуан дэ Сэнт-Экзюперы, яго "Маленькі прынц": "Ведаеш... мая ружа... я за яе ў адказе. А яна такая кволая! І такая прастадушная. У яе толькі і ёсць што чатыры жалю вартыя калючкі, больш ёй няма чым абараняцца ад свету..."

Сёння побач з намі жывуць людзі, якія нават "чатырох жалю вартых калючак" для абароны не маюць.

Юныя валанцёры і іх таленавітыя педагогі з мінскай гімназіі №12, у адрозненне ад іншых, убачылі гэтых людзей, зрабілі крок ім насустрач. Хто наступны?

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.

НА ЗДЫМКАХ: валанцёр, вучаніца 8 "В" класа Ірына Гусарава; трэнінг вядзе педагог Іна Уладзіміраўна Палегенькая (злева), у цэнтры – Аляксей Гладкі і яго мама.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Псіхалогія ўзаемін

Чаму сонца перамагло вецер

Пачынаючы нашу размову, я хацела б прапанаваць адну старажытную і, на маю думку, вельмі мудрую прыпавесць.

Аднойчы паспрачаліся сонца і вецер, хто з іх мацнейшы. Вецер сказаў: "Я дакажу, што я мацнейшы. Бачыш там старога ў плашчы? Іду ў заклад, што мне хутчэй удасца прымусіць яго зняць плашч, чым табе". Сонца зайшло за хмару, а вецер пачаў дзьмуць, пакуль не ператварыўся ва ўраган. Але чым мацней ён дзьмуў, тым шчыльней стары захінаў на сабе плашч. Нарэшце вецер сціх, а потым і зусім спыніўся. Тады сонца выглянула з-за хмары і ласкава ўсміхнулася старому. Той выцер пот з ілба і зняў плашч. Сонца сказала ветру, што дабрыня і дружалюбнасць заўсёды перамогуць злосць і прымус.

Чалавеку заўсёды дапамагалі дабро, гуманнасць, паважлівасць, мяккасць, пяшчота. Нават калі мы і лічым цяпер, што адбылася ўсеагульная пераацэнка каштоўнасцей, гэта не так. Каштоўнасці засталіся. Без іх мы б сталі ўжо душэўна спустошанымі, духоўна беднымі. І па-ранейшаму існуе паняцце "культурны чалавек" як ідэал выхавання, што ўмяшчае ў сабе цэлы комплекс лепшых чалавечых якасцей, якія немагчыма вычленіць і прадставіць ізалявана. Але мы пастараемся сёння звярнуцца да тых асаблівасцей, якія вызначаюць педагога, настаўніка, да яго ўнутранага багацця, рысаў псіхалагічнай культуры. Гэта перш за ўсё азначае ўменне стасавацца ў калектыве калег, а таксама з дзецьмі, уменне знаходзіць кампрамісы, пазбягаць непатрэбных канфліктаў, вельмі асцярожна ўваходзіць ва ўнутраны свет дзяцей, улічваць іх псіхалагічны стан, перажыванні, пачуцці, уменне выкарыстоўваць выразныя жэсты, у выпадку неабходнасці, валодаць выразнай эмацыянальнай мімікай як невербальным (г.зн. няслоўным) сродкам ацэнкі. Усе гэтыя важнейшыя здольнасці неабходны настаўніку для работы, для наладжвання кантактаў з дзецьмі, для арганізацыі эфектыўнага вучэбнага працэсу. Вельмі часта ў нас назіраецца двайное стаўленне да якога-небудзь вучня, да яго ўчынкаў. Таму ўсякая ацэнка яго, аналіз яго паводзін суб'ектыўныя. Гэта – асаблівасці сферы ўзаемаадносін вучня і стасункаў паміж людзьмі ўвогуле. І, як правіла, існуюць два тыпы, палярна супрацьлеглых, адносін настаўніка да вучня: добразычлівыя і непрыязныя. Добразычлівыя ўключаюць павагу да яго асобы, зацікаўленасць у яго лёсе. Да дзіцяці прымяняюцца такія патрэбныя педагагічныя ўздзеянні, як просьба, заахвочванне, пераконванне, давер, адмаўленне ад пакарання за правіннасці. А непрыязныя, непрыхільныя адносіны праяўляюцца ў непавазе, абыякавасці да яго, няверʼі ў яго магчымасці. Такія адносіны звязаны са шматлікімі парушэннямі педагагічнага такту: зневажанне асобы вучня, прадузятасць у ацэнцы яго дзеянняў.

У залежнасці ад характару адносін настаўніка адзін і той жа ўчынак і асоба вучня ўвогуле могуць атрымліваць розныя, нават процілеглыя ацэнкі. Калі непаважлівыя, нядобразычлівыя адносіны становяцца пастаяннымі, вучань у адказ праяўляе непрыязнасць да такога настаўніка, яго паводзіны пагаршаюцца. Усякі кантакт з ім разладжваецца. Пачынаецца зацяжны канфлікт, які працякае вельмі востра. Асабліва калі настаўнік не валодае элементарнымі псіхалагічнымі ведамі і пагарджае мастацтвам узаемін. Дзеці, вядома, вельмі часта не маюць рацыі ў спрэчцы, канфлікце з настаўнікам, але неабходна прыняць пад увагу іх узрост, максімалізм юнацтва, бескампраміснасць, няўменне ўступаць, успыльчывасць, каб крыху змякчыць сітуацыю. А потым пастарацца ўжо больш справядліва і аб'ектыўна прааналізаваць прычыны канфлікту і знайсці магчымыя варыянты яго вырашэння.

Прапаную для абмеркавання некалькі сітуацый, якія ўзніклі ў ходзе вучэбна-выхаваўчага працэсу і патрабуюць пэўнай ацэнкі, аналізу, лініі паводзін. Гэта педагагічныя памылкі настаўніка і іх уплыў на ацэначныя здольнасці вучняў. Сярод мноства педагагічных памылак можна вылучыць найбольш пашыраныя, тыповыя. Напрыклад, памылкі, якія ўзнікаюць пры ацэнцы ведаў, звязаных з няведаннем або ігнараваннем узроставых і індывідуальных асаблівасцей вучняў, заснаваных на прадузятасці настаўніка да вучня. Ацэнка педагогам ведаў вучня – вельмі складаная тэма. Сухамлінскі лічыў, што самае моцнае пакаранне – гэта адзнака. Яна – вельмі тонкі інструмент, выкарыстанне якога патрабуе вялікага ўмення і культуры. Адзнака можа стаць і стымулам у вучобе, і тормазам.

Кантакт настаўніка з вучнем часта парушаецца з-за памылкова выстаўленай, незаслужанай адзнакі. Вучні лічаць, што настаўнікі "злоўжываюць" двойкамі, "помсцяць" адзнакай, а нярэдка ставяць двойку, каб сапсаваць настрой. У што ператварылася ацэнка ведаў вучняў у такім выпадку:

– у інструмент "сацыяльнага ціску";

– у інструмент "сартавання" дзяцей на вельмі добрых і вельмі дрэнных, тых, хто паспявае, і хто – не.

Проста так, без наступстваў, у педагогіцы нічога не бывае. Спрабуючы зрабіць вучня такім, як усе (а яшчэ горш – двоечнікам), педагогі поўнасцю нівеліруюць яго адметныя рысы, прыніжаюць яго самалюбства, павагу да сябе, сваёй працы. Пануе пэўны стэрэатып успрыняцця, своеасаблівая ўсёдазволенасць настаўніка: хачу дарую, хачу караю. Даследаванні паказваюць, што двойкі ператвараюць вучня у баласт класа, развіваюць у яго заніжаную самаацэнку, прыгнятаюць яго. Такі вучань становіцца раздражняльным, таму што перажывае, а адсюль – агрэсіўнасць, часам дробязнасць.

Другі тып памылак – няведанне або ігнараванне ўзроставых і індывідуальных асаблівасцей вучняў. Чалавек непаўторны ў сваёй індывідуальнасці, і таму не можа быць аднолькавых вучняў, а тым больш класаў. Настаўніку трэба арыентавацца на канкрэтную аўдыторыю. Без усебаковага ведання індывідуальных асаблівасцей дзіцяці немагчыма рацыянальна арганізаваць вучэбны працэс і даць вучням добрыя і трывалыя веды.

Настаўнік, схільны бачыць у маруднасці разважанняў вучня неразвітасць розуму, нецярпліва перапыняе яго, гасіць думку і ў выніку несправядліва выстаўляе нізкую адзнаку.

Неабходна ўмець падтрымліваць самастойнае мысленне, рабіць урок не дакладным паўтарэннем таго, што напісана ў падручніку, а, прапануючы вучням разважаць, развіваць іх творчую індывідуальнасць. Роля сапраўднага настаўніка ў тым, каб навучыць вучняў нестандартна мысліць.

Трэці тып памылак – прадузятасць настаўніка да вучня. Педагагічная прадузятасць настаўніка караніцца ў эмацыянальнай адмоўнай устаноўцы настаўніка на ацэнку паводзін вучня або класа ў цэлым. Вось некалькі тыповых рэплік такога настаўніка на ўроку: "Рукі не падымай, я ведаю, што ты правільна не адкажаш". "Чаму мне паставілі "тры"? Я ж добра адказаў", – гаворыць вучань. "Ты больш, чым на тройку, не можаш ведаць", – адказаў настаўнік. Пад педагагічнай прадузятасцю мы разумеем загадзя сфарміраванае, устойлівае, несправядлівае меркаванне настаўніка пра вучня, яго здольнасці і магчымасці.

Вядома, такія паводзіны настаўніка – гэта элементарнае парушэнне этыкі, адсутнасць педагагічнага такту, паводзіны, якія правакуюць непрыязныя да яго адносіны з боку вучняў. Навучанне па прынцыпе ціску не можа быць эфектыўным.

Лепш за ўсё не дапускаць гэтага адразу, працуючы з дзецьмі, і ўсё ж памятаць, што кожны з іх – асоба, нават калі яны шмат чаго не ведаюць. Не ведаюць, не ўмеюць, не разумеюць. Ацэньваць трэба вельмі асцярожна, таму што мы ацэньваем не толькі веды, але і стымулюем вучобу, аказваем уздзеянне на эмацыянальна-псіхалагічны стан вучня, вызначаем яго месца ў класе, праяўляем сваё стаўленне да яго.

Яшчэ пра канфлікты. Чалавек уступае ў канфліктную сітуацыю з іншым тады, калі лічыць, што парушана справядлівасць, калі зрабілі не так, як яму хацелася б, калі перашкаджаюць ажыццяўленню яго планаў, закранаюцца асабістыя пачуцці: самалюбства, уласная годнасць і г.д. Хто можа быць арбітрам у такіх справах? Уласнае сумленне. Канфліктныя сітуацыі часцей узнікаюць у выніку крыўдлівасці, нястрыманасці ў пачуццях. Садзейнічаюць гэтаму ўстойлівыя негатыўныя ўстаноўкі, аўтарытарнасць, імкненне да перавагі і выйсмейвання іншых людзей. Часцей у канфлікт уступаюць людзі, схільныя асуджаць іншых, не спрабуючы зразумець іх, з паніжанай самакрытычнасцю, нецярпімыя да чужых недахопаў. У мэтах выхавання можна праводзіць дыскусіі, у якіх ускрываюцца вартасці і недахопы героя фільма, кнігі. У настаўнікаў самалюбства бывае асабліва абвостранае. Ва ўзаемінах з вучнямі мы, як правіла, становімся ў позу перавагі над імі. А ў гэтым якраз і караняцца элементы канфлікту, таму што ідэя роўнасці закладзена ў кожным, а перавагу трэба заслужыць. А самому фармальна станавіцца ў гэтую позу – значыць прынізіць іншага. Выснова: ні прама, ні ўскосна нельга дэманстраваць перад вучнямі сваю перавагу. Трэба ўмела карыстацца і гумарам – у адваротным выпадку ён можа быць і знакам вяршэнства. У дзяцей яшчэ не сфарміравана псіхалагічная абарона, і кпіць з іх проста не гуманна. Аднак без гумару нельга абысціся ва ўзаемінах. І выклікае шкадаванне, калі настаўнік жарты дзяцей узводзіць у праблему, надае ім сур'ёзнае адценне. Галоўнае патрабаванне тут: смяяцца разам з чалавекам, а не з яго.

Ва ўзаемінах з вучнямі трэба знаходзіць пазітыўныя рашэнні: менш сарказму, абвінавачванняў, больш канструктыўных прапаноў; як правіла, заўвагі трэба рабіць сам-насам, праблемы вырашаць без пасрэднікаў, не закранаць самалюбства, непаразуменне высвятляць і абмяркоўваць не згарача; імкнуцца шчыра і глыбока ўнікнуць у пункт гледжання вучня, абмеркаваць аргументы "за" і "супраць", з разуменнем паставіцца да яго думак і жаданняў; нават пры відавочнай абсурднасці меркавання або пазіцыі вучня не адхіляйце ўсё адразу, дайце магчымасць выказацца, старайцеся высвеліць сутнасць справы, а не падаўляць аўтарытэтам; вядзіце размову добразычлівым, спакойным, але цвёрдым тонам.

Пераадоленне педагагічных памылак настаўніка з'яўляецца складаным працэсам. Толькі свядомае, творчае і адказнае стаўленне да педагагічнай працы можа даць станоўчы вынік.

Аксана ЖУРАЎСКАЯ,
псіхолаг Гродзенскага вучылішча мастацтваў.

Тэлепраграма

ПАНЯДЗЕЛАК, 3 СНЕЖНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.35 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 «Страсці». Серыял.
10.00 Арсенал.
10.30 Тэлебарометр.
11.00 «Сямейныя вузы». Серыял.
12.10 «На скрыжаваннях Еўропы». Тэлефестываль беларускай песні.
13.00 «Расія маладая». 6-я серыя.
14.05 Гадзіна прафесіянала.
14.30 «Прымерка лёсу». Аб удзеле беларускіх спартсменаў-інвалідаў у Паралімпійскіх гульнях.
15.15 Дэтэктыўны серыял «Жулі Леско».
16.45 «Вялікія жанчыны стагоддзя». «Ларэн Бекол».
17.10 «Страсці». Серыял.
18.20 Зона Ікс.
18.30 Д. Лундгрэн у баевіку «Паветраны паляўнічы».
20.05 «Наталля і Георгій». Фільм аб мастаках Паплаўскіх.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 «Сямейныя вузы». Серыял.
22.40 Стадыён.
23.05 Планета «АРТ».
23.50 Начны сеанс. «Дзіўны час».

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Навіны.
8.15 «Зямля кахання». Серыял.
9.15 Што? Дзе? Калі?
10.20 Дак. дэтэктыў «Дзяўчына з тварам каўказскай нацыянальнасці». Справа 2000 года.
10.50 Бібліяманія.
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 «З лёгкай парай!».
18.00 Чакай мяне.
19.00 «Хто хоча стаць мільянерам?».
20.00 Час.
20.35 Серыял «Прыпынак па патрабаванню».
21.45 Незалежнае расследаванне.
22.30 Начны «Час».
23.00 «На футболе».
23.30 «Начная змена».

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
7.15 «Экспертыза РТР».
7.30 Масква—Мінск».
7.50 Весткі—Масква.
8.15 Вострасюжэтны фільм «Гудзонскі ястраб».
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 Баявік «Востраў МакКінсі».
18.00 Серыял «Маскоўскія вокны».
19.35 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.55 Дэтэктыў «Пуаро Агаты Крысці. Небяспека ў доме на ўскраіне».
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі Масква.
22.40 Вострасюжэтны фільм «Амерыкан бой».
1.00 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.15 А. Геніс. Пісьмы з Амерыкі.
9.40, 15.35 «Ад зорак чырвоных». Дак. фільм.
10.35 Сферы.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 Культурная рэвалюцыя.
12.35 «Я круглога ара». Маст. фільм.
13.20 «Вожык у тумане». Мультфільм.
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 Тэлефестываль «Розум: XXI стагоддзе».
14.15 Архітэктурная галерэя.
14.30 «Асенняя партрэты».
15.10 «Гатовыя ці не». Серыял.
16.30 «Свет звяркаў».
17.00 Археалогія.
17.50 «Мой Эрмітаж».
18.15 «Вяртанне ў Брайдсхед». Серыял.
19.05 «Moscwitchi». Дак. фільм.
19.35 Добрай ночы, малышы!
19.50 «Грошы для Мары». Спектакль.
22.30 Ад кінаавангарда да відэаарта.

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.45 Сёння.
5.10, 6.20, 7.55, 14.00, 17.35 Крымінал.
5.20, 7.15 У запас.
5.40, 7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45, 6.45, 7.50 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50, 6.50 Вялікія грошы.
6.35, 7.40 Карданны вал.
8.25 Служба выратавання.
9.30 Надоечы.
10.40 Лялькі.
11.25 Серыял «Паліцэйскія».
13.20 Ток-шоу «Прынцып «Даміно».
15.30 Серыял «Графіня дэ Мансаро».
16.30, 18.55 Серыял «Мужчынская работа».
18.35 Герой дня.
20.00 Сквапнасць.
21.55 Фільм «Піры Валтасара, ці Ноч са Сталіным».
0.05 Гордан.

СТБ

15.00 «168 гадзін Мінска».
16.00 «Шкадлівы сабака». Мультсерыял.
16.30 «Ікс-мэн».
16.55 «Чарцяня».
18.00 Навіны СТБ.
18.15 Спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Хіт-момант — вячэрняя рапсодыя».
19.00 «Тэма дня». Аўтарская праграма Сяргея Вінаградава.
19.10 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Трылер «Тайная падмена».
21.50 «Зрушаны». Серыял.
23.00 Навіны «СТБ—24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 «Тэлепузікі».
0.00 Футбольны кур'ер.
0.35 Музычная праграма.

ТБ 6

5.45, 14.40, 17.40, 23.35 Дарожны патруль.
6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 Цяпер.
6.10, 6.40, 7.10, 7.35 Дзень за днём.
7.50 Назло.
8.25 «За шклом». Фінал.
10.20 «Жанчына з характарам». Серыял.
11.25 «Усяго».
12.20, 14.25 Тэлемагазін у Мінску.
13.20 Серыял «Самыя гучныя злачынствы XX стагоддзя».
15.00 100 цудаў свету. «Вяртанне на Эверэст».
16.30, 18.45 «Вуліцы разбітых ліхтароў III».
20.35 Тушыце святло.
20.55 «Забыты полк».
22.00 Грані.
22.45 «Салаўіная ноч».

АЎТОРАК, 4 СНЕЖНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.40 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 «Страсці». Серыял.
10.00 Стадыён.
10.30 «Маленькія Эйнштэйны».
10.55 «Сямейныя вузы». Серыял.
11.50 Слова Мітрапаліта Філарэта на свята Увядзення Багародзіцы ў храм.
12.15 Добры дзень, Беларусь!
13.05 «Расія маладая». Маст. фільм. 7-я серыя.
14.15 «Скарбы сусветнай культуры».
15.15 «Дэні, раскажы мне гісторыю». Дак. серыял.
15.25 «Казкі бацькі Кастора-2». Мультсерыял.
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.10 «Пяць цудаў».
16.20 «5 х 5». Праграма для старшакласнікаў.
17.00 «Страсці». Серыял.
18.20 Зона Ікс.
18.35 Масква—Мінск.
19.00 «Нешчаслівы выйгрыш». Маст. фільм.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 «Сямейныя вузы». Серыял.
22.40 Спорт-кур'ер.
22.50 «Чатыры танкісты і сабака». Маст. фільм.
23.55 Ток-шоу «Справы жыццёвыя».

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Навіны.
8.15 Чакай мяне.
9.10 «З лёгкай парай!».
9.40 «Хто хоча стаць мільянерам?»
10.35 «Бесталковыя нататкі».
10.50 Бібліяманія.
15.00, 20.35 Серыял «Прыпынак па патрабаванню».
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 Серыял «Паскораная дапамога».
18.00 «Зямля кахання». Серыял.
19.00 «Слабае звяно».
20.00 Час.
21.45 Лубянка. «Загадана расстраляць».
22.30 Начны «Час».
23.00 Цывілізацыя. Уолт Дысней.
23.30 «Начная змена».

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Серыял «Маскоўскія вокны».
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 Фільм «Лэдзі і разбойнік».
18.00 Серыял «Маскоўскія вокны».
19.35 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.55 Камедыя «Мільён — перамогу».
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 Дак. фільм «Оскар» за адвагу».
23.40 Фантастычны фільм «Горац-3. Апошняе вымярэнне».
1.25 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.15 Залаты п'едэстал.
9.40, 15.35 Дакументальны экран.
10.35 Дом акцёра. М. Лаўроўскі.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 «Легенды дзікай поўначы».
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 Справа жыццёвая.
14.15 Улада факта.
14.30 Сцэнаграма.
15.10 «Гатовыя ці не». Серыял.
16.30 «Расійскі кур'ер».
17.00 Археалогія.
17.50 Палацавыя тайны.
18.15 «Вяртанне ў Брайдсхед». Серыял.
19.05 «Апошні трагік стагоддзя».
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Да 100-годдзя нобелеўскіх прэмій.
20.40 «Доктар Фаўстус». Маст. фільм.
22.30 «Апокрыф».

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
5.10, 6.20, 14.40, 17.35 Крымінал.
5.20 У запас.
5.35, 6.40, 14.30 Афіша.
5.40 Нашы любімыя жывёлы.
5.45, 6.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50, 6.50 Вялікія гррошы.
6.35, 7.15 Карданны вал.
7.25 Фільм «Піры Валтасара, ці Ноч са Сталіным».
9.25 Сквапнасць.
10.10 Шоу Алены Сцепаненка.
11.25 Серыял «Паліцэйскія».
13.20 Ток-шоу «Прынцып «Даміно».
15.30 Серыял «Графіня дэ Мансаро».
16.35 Серыял «Мужчынская работа».
18.35 Герой дня.
18.55 1/16 фіналу Кубка УЕФА. «Лакаматыў» (Масква) —»Хапоэль» (Тэль-Авіў).
21.35 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Арсенал» (Англія) — «Ювентус» (Італія).
23.50 Трэці тайм.
0.50 Футбол. Ліга чэмпіёнаў. «Байер» (Леверкузен) — «Дэпарціва» (Іспанія).

СТБ

14.00 «Сакрэтныя матэрыялы». Серыял.
15.00, 18.00 Навіны СТБ.
15.15 «М1». Музычная праграма.
15.30 «Мурашкі». Серыял.
16.00 «Шкадлівы сабака».
16.30 «Ікс-мэн».
16.55 «Чарцяня».
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Добры дзень, доктар!».
18.45 «Аўтапанарама».
19.00 «Тэма дня». Планёрка ў [illegible]
19.10 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Баявік «Дом Франкенштэйна». 1-я серыя.
21.40 «Зрушаны». Серыял.
23.00 Навіны «СТБ—24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Меладрама «Сястра яго дварэцкага».
1.40 «М1». Музычная праграма.

ТБ 6

5.45, 14.40, 17.40, 23.35 Дарожны патруль.
6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 Цяпер.
6.10, 6.40, 7.10 Дзень за днём.
7.35, 20.40 Тушыце святло.
7.50 Назло.
8.25 «Забыты полк».
9.30 «Усе ў сад!».
10.20 Серыял «Жанчына з характарам».
11.25 Катастрофы тыдня.
12.20, 14.25 Тэлемагазін у Мінску.
13.20 Серыял «Самыя гучныя злачынствы XX стагоддзя».
15.00 100 цудаў свету. «Лютасць прыроды».
16.30, 18.45 «Вуліцы разбітых ліхтароў III».
21.00 Фільм «Штурм будзе каштаваць дорага».
22.00 Грані.
22.45 «Без пратакола».

СЕРАДА, 5 СНЕЖНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.15 «Страсці». Серыял.
10.00 Здароўе. Тэлечасопіс.
10.30 «Маленькія Эйнштэйны».
11.00 «Сямейныя вузы». Серыял.
12.15 Добры дзень, Беларусь!
13.00 «Расія маладая». 8-я серыя.
14.15 «Скарбы сусветнай культуры».
14.30 Час мясцовы.
15.15 «Дэні, раскажы мне гісторыю». Дак. серыял.
15.25 «Казкі бацькі Кастора-2».
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.10 «Пяць цудаў».
16.20 «5 х 5». Праграма для старшакласнікаў.
17.00 «Страсці». Серыял.
18.20 Зона Ікс.
18.35 Саюзнае веча.
19.00 Б. Лінда ў палітычным дэтэктыве «Аперацыя «Самум».
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 «Сямейныя вузы». Серыял.
22.35 Спорт-кур'ер.
22.45 «Чатыры танкісты і сабака». Маст. фільм.
23.40 Навіны.
23.55 Крымінальнае дасье.
0.20 «Сустрэча ў Траецкім» з Аляксандрам Дамарацкім.
0.45 Валейбол. Жанчыны. «Белбізнесбанк» (Беларусь) — »Пеніцыліна» (Румынія).

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Навіны.
8.15 «Зямля кахання». Серыял.
9.10 Серыял «Паскораная дапамога».
9.40 «Слабае звяно».
10.35 «Бесталковыя нататкі».
10.50 Бібліяманія.
15.00, 20.35 Серыял «Прыпынак па патрабаванню».
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 Смехапанарама.
18.00 «Зямля кахання». Серыял.
19.00 Апошні герой. «Каханне ў тропіках».
20.00 Час.
21.45 Як гэта было. Землятрус у Арменіі. 1988 год.
22.30 Начны «Час».
23.00 «Крылы».
23.30 «Начная змена».

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Серыял «Маскоўскія вокны».
9.05 «Два раялі».
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 Дэтэктыў «Драпежнікі».
18.00 Серыял «Маскоўскія вокны».
19.35 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.55 Фільм «Мафія бессмяротная».
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 Дак. фільм «Гісторыя Белавежскіх пагадненняў».
23.40 Фільм «Плошча Вашынгтона».
1.45 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.15 Ток-шоу «Наўздагад».
9.40 «Гасподзь дарує нам перамогу...». Дак. фільм.
10.35 Кінапанарама.
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 «Легенды дзікай поўначы».
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 Шляхі Гасподнія...
14.15 Чым жыве Расія.
14.30 Чароўны Санкт-Пецярбург.
15.10 «Гатовыя ці не». Серыял.
15.35 Дак. фільмы.
16.30 Машыны часу.
17.00 Археалогія.
17.50 Хто мы?
18.15 «Вяртанне ў Брайдсхед». Серыял.
19.00 Да юбілею Веранікі Дударавай.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Да 100-годдзя нобелеўскіх прэмій.
20.40 «Тех, кто погибли, считаю храбрее...».
21.05 «Дзень камандзіра дывізіі». Маст. фільм.
22.30 Партытуры не гараць.

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
5.10, 6.20, 7.55, 14.40, 17.30 Крымінал.
5.20, 7.15 У запас.
5.35, 6.40, 14.30 Афіша.
5.40, 7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45, 6.45, 7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50, 6.50 Вялікія грошы.
6.35, 7.40 Карданны вал.
8.25 Ох, ужо гэтыя дзеці!
9.25, 20.00 Сквапнасць.
10.05 Кватэрнае пытанне.
10.35 «Асяроддзе».
11.25 Серыял «Паліцэйскія».
13.20 Ток-шоу «Прынцып «Даміно».
15.30 Прыгодніцкі фільм «Камандзір шчаслівай «Шчукі».
18.35 Герой дня.
18.55 Серыял «Мужчынская работа».
21.35 Футбол. Ліга чэмпіёнаў». «Рома» (Італія) — «Ліверпуль» (Англія).
23.50 Трэці тайм.
0.50 Футбол. Ліга чэміёнаў. «Нант» (Францыя) — «Баварыя» (Германія).

СТБ

6.00 «Ікс-мэн».
6.30 «Шкадлівы сабака».
7.00 «Шалёны Джэк-пірат». Мультсерыял.
7.30 «Мурашкі». Серыял.
8.00 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
8.15 Навіны СНД.
8.30 «Снеданне з Лікай».
8.35 Музыка на СТБ.
8.45 «Прэм'ер-парад «Сталічны». Гумарыстычная праграма.
8.50 «Віртуальны свет».
9.00 Баявік «Дом Франкенштэйна». 1-я серыя.
11.30 «М1». Музычная праграма.
12.00, 15.00, 18.00 Навіны СТБ.
12.15 «Выпадковы сведка».
12.45 «Зрушаны». Серыял.
14.00 «Бафі». Серыял.
15.30 «Мурашкі». Серыял.
16.00 «Шкадлівы сабака».
16.30 «Ікс-мэн».
16.55 «Чарцяня».
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Радыё-кропка». Музычна-забаўляльная праграма.
19.00 «Тэма дня». Праграма Сяргея Вінаградава.
19.10 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Баявік «Дом Франкенштэйна». 2-я серыя.
21.40 «Зрушаны». Серыял.
23.00 Навіны «СТБ—24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Трылер «Газавае святло».
2.10 «М1». Музычная праграма.

ТБ 6

5.45, 14.40, 17.40, 0.05 Дарожны патруль.
6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 Цяпер.
6.10, 6.40, 7.10 Дзень за днём.
7.35, 20.40 Тушыце святло.
7.50 Назло.
8.25 «У нашу гавань заходзілі караблі».
9.25 «Снеданне з Салаўёвым».
10.20 Серыял «Жанчына з характарам».
11.25 «Проста звяры».
12.20, 14.25 Тэлемагазін у Мінску.
13.20 Серыял «Самыя гучныя злачынствы XX стагоддзя».
15.00 100 цудаў свету. «Пошукі лінкора «Бісмарк».
16.30, 18.50 «Вуліцы разбітых ліхтароў III».
21.00 Фільм «Штурм будзе каштаваць дорага».
22.00 Грані.
22.45 Чэмпіянат Расіі па хакею з шайбай. «Спартак» —

ЧАЦВЕР, 6 СНЕЖНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 «Страсці». Серыял.
10.00 Тэлевітамін.
10.30 «Маленькія Эйнштэйны».
11.00 «Сямейныя вузы». Серыял.
12.00 Навіны.
12.15 Добры дзень, Беларусь!
13.05 «Расія маладая». 9-я серыя, заключная.
14.30 Існасць. Духоўная праграма.
15.00 Навіны.
15.15 «Дэні, раскажы мне гісторыю».
15.25 «Казкі бацькі Кастора-2».
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.10 «Пяць цудаў».
16.20 «5 х 5». Праграма для старшакласнікаў.
17.00 «Страсці». Серыял.
18.00 Навіны.
18.20 Зона Ікс.
18.30 «Культура ў жыцці дзяржавы і грамадства».
18.45 Прэм'ера камедыйнай меладрамы «Думкі, поўныя жаданняў» (ЗША).
20.15 Лёс чалавека. «Сем Я».
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 «Сямейныя вузы». Серыял.
22.35 Спорт-кур'ер.
22.45 П. Андэрсен у серыяле «VIP». 3-я серыя.
23.30 Навіны.
23.45 Каралеўскае паляванне.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Навіны.
8.15 «Зямля кахання». Серыял.
9.10 Смехапанарама.
9.40 «Хто хоча стаць мільянерам?»
10.35 «Бесталковыя нататкі».
10.50 Бібліяманія.
15.05, 20.35 Серыял «Прыпынак па патрабаванню».
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 «Самі з вусамі».
18.00 «Зямля кахання». Серыял.
19.00 «Слабае звяно».
20.00 Час.
21.45 Чалавек і закон.
22.30 Начны «Час».
23.00 «Саці».
23.30 «Начная змена».

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 Серыял «Маскоўскія вокны».
9.05 Сам сабе рэжысёр.
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 Прыгодніцкі фільм «Піраты XX стагоддзя».
18.00 Серыял «Агенцтва НЛС».
19.35 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.55 Фільм «Чырвоная гарачыня».
22.00 Весткі + Падрабязнасці.
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 Камедыя «Я кахаю цябе да смерці».
0.35 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
15.15 «Гатовыя ці не». Серыял.
15.35 Дак. фільмы.
16.15 «Пісьменнік і мора».
16.30 Экспедыцыя «Чыж».
17.00 Археалогія.
17.50 Парыжскі часопіс.
18.15 «Каханне на зямлі». Серыял.
19.00 А. П. Чэхаў. «Жарт».
19.15 Пятае кляймо.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Да 100-годдзя нобелеўскіх прэмій.
20.40 Кароткаметражныя маст. фільмы.
21.35 Культурная рэвалюцыя.
22.30 «Джазафрэнія».

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00, 23.00 Сёння.
5.10, 6.20, 14.40, 17.35 Крымінал.
5.20, 7.15 У запас.
5.35, 6.40, 14.30 Афіша.
5.40, 7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45, 6.45, 7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50, 6.50 Вялікія грошы.
6.35, 7.40 Карданны вал.
7.55 Вочная стаўка.
8.25 Падарожжы натураліста.
9.25 Свая гульня.
10.10 Дог-шоу «Я і мой сабака».
11.25 Серыял «Паліцэйскія».
13.20 Ток-шоу «Прынцып «Даміно».
15.30 Серыял «Графіня дэ Мансаро».
16.35, 18.55 Серыял «Мужчынская работа».
18.35 Герой дня.
20.00 Увага. Вышук!
21.55 Зусім сакрэтна.
23.20 Гардон.

СТБ

6.00 «Ікс-мэн».
6.30 «Шкадлівы сабака».
7.00 «Шалёны Джэк-пірат». Мультсерыял.
7.30 «Мурашкі». Серыял.
8.00 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
8.15 Навіны СНД.
8.30 «Аўтапанарама».
8.45 Прэм'ер-парад «Сталічны».
8.50 «Віртуальны свет».
9.00 Баявік «Дом Франкенштэйна».
11.30 «М1». Музычная праграма.
12.00, 18.00 Навіны СТБ.
12.15 «Выпадковы сведка».
12.45 «Зрушаны». Серыял.
14.00 «Бафі». Серыял.
15.00 Навіны СТБ.
15.30 «Мурашкі». Серыял.
16.00 «Шкадлівы сабака».
16.30 «Ікс-мэн».
16.55 «Чарцяня».
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 «Экзотыка».
18.45 «Аўтапанарама».
19.00 «Тэма дня». Аўтарская праграма Сяргея Вінаградава».
19.10 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Дэтэктыў «Арыфметыка забойства».
21.40 «Зрушаны». Серыял.
23.00 Навіны «СТБ—24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Прыгодніцкі фільм «Віва, Вілья!»
2.00 «М1». Музычная праграма.

ТБ 6

5.45, 14.40, 17.40, 23.35 Дарожны патруль.
6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 Цяпер.
6.10, 6.40, 7.10 Дзень за днём.
7.35, 20.40 Тушыце святло.
7.50 Назло.
8.25 «Анталогія злачынстваў».
9.05, 12.20, 14.25 Тэлемагазін у Мінску.
9.25 «Небяспечны свет».
10.20 Серыял «Жанчына з характарам».
11.25 «Сетка».
13.20 Серыял «Самыя гучныя злачынствы XX стагоддзя».
15.00 100 цудаў свету. «Падарожжа да забытай ракі».
16.35, 18.50 «Вуліцы разбітых ліхтароў III».
21.00 Фільм «Штурм будзе каштаваць дорага».
22.00 Грані.
22.45 «Без пратакола».

ПЯТНІЦА, 7 СНЕЖНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.05 Навіны.
6.10, 7.10, 8.10 Добрай раніцы, Беларусь!
9.10 «Брыгады «Тыгра».
10.05 Сад мары.
10.30 «Маленькія Эйнштэйны».
11.00 «Сямейныя вузы».
12.15 Добры дзень, Беларусь!
13.00 Маст. фільм «Апладысменты, апладысменты...».
14.15 «Скарбы сусветнай культуры».
14.30 Відэафільм «Я думаў, што гэта ніколі не здарыцца са мной...».
15.00 Навіны.
15.15 «Дэні, раскажы мне гісторыю».
15.25 «Казкі бацькі Кастара-2».
15.40 «Маленькія Эйнштэйны».
16.10 «Пяць цудаў».
16.20 «5х5».
17.00 «Брыгады «Тыгра».
18.20 Зона Ікс.
18.30 «Загад». Маст. фільм. 2 серыі.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 «Сямейныя вузы».
22.40 Спорт-кур'ер.
22.50 «Атрад па барацьбе з мафіяй».
0.20 Беларуская дваццатка.

ГРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00 Навіны.
8.15, 18.00 «Зямля кахання».
9.10 «Самі з вусамі».
9.40 «Слабое звяно».
10.35 «Бесталковыя нататкі».
10.50 Бібліяманія.
15.00 «Прыпынак па запатрабаванню».
16.00 Вялікае мыццё.
17.25 Дак. дэтэктыў «Алмазны ланцуг». Справа 2001 года.
19.00 Поле цудаў.
20.00 Час.
20.35 Фільм «За апошняй рысай».
22.40 «Іншы час».
23.35 Трылер «Цень сумнення».

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 «Агенцтва НЛС».
9.10 «Новая «Старая кватэра».
10.30 «Санта-Барбара».
16.30 Фільм «Знаёмства».
17.00 «Прэс-клуб».
18.00 «Агенцтва НЛС».
19.35 Мясцовы час. Весткі — Масква.
19.55 «30 гадоў Дзяржаўнай цэнтральнай зале «Расія». Гала-канцэрт.
22.20 Камедыя «Трэці не лішні».
23.55 Гарачая дзесятка.

КУЛЬТУРА

9.15 Партытуры не гараць.
9.40, 15.35 «Зямля Тургенева». Дак. фільм.
10.40 «Апошні трагік стагоддзя».
11.30, 15.00, 17.30, 23.00 Навіны культуры.
11.45 «Сорак першы». Маст. фільм.
13.30 Разам з Фафалем.
13.45 «Шчаўкунчык».
14.15 Чым жыве Расія.
14.30 Малыя музеі Санкт-Пецярбурга.
15.10 «Ці гатовы».
16.35 Сенсацыя. Сенсацыя? Сенсацыя...
17.00 Археалогія.
17.50 «Са сталі».
18.15 «Каханне на зямлі».
19.00 А. П. Чэхаў. «На чужыне».
19.15 Пятае кляймо.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Білет у Вялікі...
20.40 «Гаспадыня гасцініцы». Маст. фільм.
22.10 «...Была бы жива Россия...». Дак. фільм.
22.30 «Бясконцая гісторыя Галівуда».

НТБ

5.00, 5.30, 6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
5.10, 6.20, 14.35, 17.30 Крымінал.
5.20, 7.15 У запас.
5.35, 6.40, 14.30 Афіша.
5.40, 7.25 Нашы любімыя жывёлы.
5.45, 6.45, 7.45 Пяць хвілін з Наважонавым.
5.50, 6.50, 7.50 Вялікія грошы.
6.35, 7.40 Карданны вал.
8.00 Зусім сакрэтна.
9.25 Свая гульня.
10.10 Увага. Вышук!
11.25 «Паліцэйскія».
13.25 «Працяг будзе...».
15.30 Камедыя «Трын-трава».
18.35 Свабода слова.
20.10 Крымінальная Расія.
21.50 Камедыя «Мужчынскі зігзаг».
23.35 Пепсі-чарт.
0.15 Кома.

СТБ

6.00 «Ікс-мэн».
6.30 «Шкадлівы сабака».
7.00 «Шалёны Джэк-пірат».
7.30 «Мурашкі».
8.00 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
8.15 Навіны СНД.
8.30 «Снеданне з Лікай».
8.35 Музыка на СТБ.
8.45 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
8.50 «Віртуальны свет».
9.00 Дэтэктыў «Арыфметыка забойства».
11.30 «Еўропа сёння».
12.00, 15.00, 18.00 Навіны СТБ.
12.15 «Выпадковы сведка».
12.45 «Зрушаны».
14.00 «Сімулятар».
15.15 «М1». Муз. праграма.
15.30 «Мурашкі».
16.00 «Шкадлівы сабака».
16.30 «Ікс-мэн».
16.55 «Чарцяня».
18.15 Міжнародныя спартыўныя навіны на СТБ.
18.30 Цэнтр забаў «Мэдысан авеню».
19.00 «Тэма дня».
19.10 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
19.15 «Вечарніца».
19.30 Трылер «Кроў і віно».
21.45 «Сакрэтныя матэрыялы».
23.00 Навіны «СТБ — 24 гадзіны».
23.30 «Віртуальны свет».
23.45 Драма «Цень вампіра».
1.40 «М1». Муз. праграма.

ТБ 6

5.45, 14.40, 17.40, 0.30 Дарожны патруль.
6.00, 6.30, 7.00, 7.30, 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00 Цяпер.
6.10, 6.40, 7.10 Дзень за днём.
7.35 Тушыце святло.
7.50 Назло.
8.25 «Дачнікі».
9.15 «Маё кіно».
10.20 «Жанчына з характарам».
11.25 «Вы — сведка».
12.20, 14.25 Тэлемагазін ў Мінску.
13.20 «Самыя гучныя злачынствы XX стагоддзя».
15.00 100 цудаў свету.
16.30, 18.45 «Вуліцы разбітых ліхтароў III».
20.00 «Голас народа».
21.30 Фільм «Штурм будзе каштаваць дорага».
22.30 Грані.
23.10 Чэмпіянат Расіі па хакею з шайбай. «Спартак»—»Ак Барс»,

СУБОТА, 8 СНЕЖНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00, 19.00 Навіны.
7.10 «Жанчына ў белым».
8.05 «Вялікія жанчыны стагоддзя».
8.30 Сутнасць.
9.10 Экран індыйскага кіно. «Бадшах».
12.15 Сад мары.
12.40 Каралеўскае паляванне.
13.10 Здароўе.
13.35 «Растоў-тата». 3-я серыя.
14.25 Мультфільм.
15.15 «Атрад па барацьбе з мафіяй».
16.40 Беларуская дваццатка.
17.05 Пяць цудаў.
17.35 Чароўная шкатулка «Саюзмультфільма».
18.20 «Дзелавыя людзі». Відэафільм.
18.40 З дакладных крыніц.
19.20 Тэлефестываль беларускай песні.
20.10 «VIP». 3-я серыя.
21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.00 Меладрама «Дзённая прыгажуня».
23.40 Відзьма-нявідзьма.
0.50 «Каралева мячоў».

ГРТ

7.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
7.10 «Малыш і Карлсан».
7.25 Слова пастыра.
7.45 Кліч джунгляў.
8.10 «Эх, Сямёнаўна!».
8.50 Бібліяманія.
9.10 Смехапанарама.
9.45 Смак.
10.05 40 гадоў жартуючы. КВЗ. Фрагменты біяграфіі.
11.00 У свеце жывёл.
11.40 Здароўе.
12.20 «Каб помнілі...». А. Жакаў.
13.00 «Крылы».
13.30 «Усё пра Мікі Мауса».
14.10 Канцэрт групы «Іванушкі International».
15.25 Дэтэктыў «Гарачае лета ў Кабуле».
17.15 «Яўг. Петрасян запрашае...».
18.00 «Хто хоча стаць мільянерам?».
19.00 Апошні герой.
20.00 Час.
20.30 Што? Дзе? Калі?
21.40 Бавік «Вялікі пярэпалах у маленькім Кітаі».
23.35 Фільм «Краіна гор і раўнін».

РАСІЯ

7.00 «Тата, мама, я — спартыўная сям'я».
7.45 «Тэлепузікі».
8.10 «Залаты ключ».
8.30 «Здароўе і жыццё».
9.00 «Пошта РТР».
9.30 Добрай раніцы, краіна.
10.05 «Сто да аднаго».
10.55 Ток-шоу «Побач з табой».
11.55 «Маленькія тайны вялікай палітыкі. Распад». Дак. фільм.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Камедыя «Іван Броўкін на цаліне».
15.00 А. Пугачова. «Успамінаючы Каляды...».
17.00 Мая сям'я.
17.55 «Аншлаг».
19.25 Люстэрка.
20.00 Фільм «Адчайны».
22.05 Фільм «Крыкуны».

КУЛЬТУРА

9.10 Мультфільмы.
9.50 Мой цырк.
10.15 Бабуліны рэцэпты.
10.30 Залаты п'едэстал.
11.00 Графаман.
11.25 Цуды надвор'я.
11.50 «Іванаў катэр». Маст. фільм.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 «Час музыкі».
14.10 Мультфільм.
14.40 «Кіно Еўропы: другі Галівуд». Дак. серыял.
15.40 Тэлетэатр. Класіка.
16.30 «Рамантыка рамансa».
17.05 «Майскія кветкі».
18.00 Сферы.
18.40 Новая тэатральная гасцінaя.
19.35 «Гістарычныя канцэрты».
20.10 У вашым доме.
20.55 Асабістыя ўспаміны аб вялікім жыцці.
21.15 «Мефіста». Маст. фільм.

НТБ

5.25 Камедыя «Трын-трава».
7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 21.00 Сёння.
7.15 «Вуліца Сезам».
7.40 Мультфільм.
7.50 Вялікія бацькі.
8.20 Без рэцэпта.
9.15 Крымінал.
9.50 «Жаночы погляд».
10.25 Кватэрнае пытанне.
11.25 Фільм «Прыезджая».
13.25 Падарожжы натураліста.
14.00 Свая гульня.
15.25 «Працяг будзе...».
16.15 Шоу А. Сцепаненка.
17.05 Вострасюжэтны фільм «Дасье «Пелікан».
19.45 «Мужчынская работа».
21.30 Прафесія — рэпарцёр.
22.15 Фільм «Фарынелі-кастрат».
0.30 Колер ночы.

СТБ

6.00 Музканал.
7.00 «Паралелі».
7.15 «У гасцях у Тофіка».
7.30 «Інспектар Гаджэт».
8.00 «Дыпладокі».
8.30, 9.00 «Сімпсаны».
9.30 «Бафі».
10.30 Трылер «Кроў і віно».
12.50 «Экзотыка».
13.05 «Скрыжаванне».
13.30 Фільм «Трывожная нядзеля».
15.25 «Добры дзень, доктар».
15.40 «Хто я...».
16.00, 16.30 «Чалавек-павук».
16.50 «Дальнабойшчыкі».
18.00 Маст. фільм.
19.30 «Гадзіна пік».
20.30 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
20.50 «Хіт-момант — вячэрняя рапсодыя».
21.30 Трылер «Кілер і каскадзёр».
23.55 «Сімулятар».
0.55 Цэнтр забаў «Мэдысан авеню».
1.25 «Радыё-кропка».
1.45 «М1». Муз. праграма.

ТБ 6

6.25, 13.35, 0.15 Дарожны патруль.
6.40 Фільм «Нябесны ціхаход».
8.00, 19.30 «Вуліцы разбітых ліхтароў III».
9.05 «Я ведаю ўсё!».
10.00, 14.00, 18.00 Цяпер.
10.30 «Проста звяры».
11.10 Камедыя «Ва-банк».
13.05 «Самыя гучныя злачынствы XX стагоддзя».
14.30 «Сетка».
15.10 Фільм «Дуся Германава, якая сама па сабе».
16.05 «Дачнікі».
16.55 «Зваротны адлік».
18.50 «Без гальштука».
20.45 «Усяго».
21.10 Фільм «Штурм будзе каштаваць дорага».
22.30 Фільм «Узнагародзіць (пасмяротна)».

НЯДЗЕЛЯ, 9 СНЕЖНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00 Навіны.
7.15 «Жанчына ў белым».
8.05 «Аграсвет». 8.30 «Арсенал».
9.10 Мультыклуб.
9.35 Фільм-казка «Вераніка».
11.10 «Усё нармальна, мама!».
11.55 Тэлевітамін.
12.25 «Каралева мячоў». 3-я серыя. 13.15 Лёс чалавека.
13.45 «Вясёлка над Віцебскам».
14.10 Дак. фільм да 110-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча.
14.45 «І іншыя афіцыйныя асобы».
15.15 Свет і мы. 15.35 Фільм «Не будзіце спячага сабаку».
17.45 Крымінальнае дасье.
18.10 «Сустрэча ў Траецкім».
18.40 «Час мясцовы».
19.10 Планета «АРТ».
19.40 Тэлебарометр.
20.00 Панарама.
20.35 Спорт-кур'ер.
20.45 Муз. камедыя «Антон Іванавіч сярдуе».
22.00 «Жулі Леско».
23.30 Маладыя дызайнеры ў праграме «Новая калекцыя».

> Упраўленне адукацыі Мінскага аблвыканкама і педагагічная грамадскасць вобласці смуткуюць з прычыны смерці метадыста абласнога вучэбна-метадычнага кабінета, ветэрана педагагічнай працы, Заслужанага настаўніка Рэспублікі Беларусь МАЗУРЫНА Васілія Фёдаравіча і выказваюць глыбокае спачуванне яго родным і блізкім.

ГРТ

7.00, 9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
7.10 Армейскі магазін.
7.35 «Русалачка».
8.00 Ранішняя зорка.
8.50 Бібліяманія.
9.10 «Бесталковыя нататкі».
9.30 Пакуль усе дома.
10.05 Дак. дэтэктыў «Алмазны ланцуг». Справа 2001 года.
10.35 Клуб падарожнікаў.
11.15 Дэтэктыў «Тайны бацькі Даўлінга». 12.15 «Самі з вусамі».
12.50 Разумніцы і разумнікі.
13.15 Скарбы Крамля.
13.30 «Чорны плашч».
14.10 Камедыя «Шчыра Ваш...».
15.50 Жывая прырода.
17.20 «Куміры. Выпрабаванне славай».
17.50 Камедыя «Тры плюс два».
19.30 Баявік «Зламаная страла».
21.30 Часы. 22.45 «X-files».
23.40 Фільм «Механік».

РАСІЯ

7.25 «Тэлепузікі».
7.50 Рускае лата.
8.40 «ТБ Бінга шоу».
9.20 Добрай раніцы, краіна.
10.00 Сам сабе рэжысёр.
10.55 «Гарадок-рэтра».
11.35 Федэрацыя.
12.10 Парламенцкая гадзіна.
13.00 Весткі.
13.20 Дыялогі аб жывёлах.
14.25 «Вакол свету».
15.30 «Том і Джэры».
16.05 «Камісар Рэкс».
17.10 ТБ Бінга навіны.
17.15 «Аншлаг». 18.20 «Гарадок».
19.00 Весткі тыдня.
19.55 Фільм «Зайздрасць багоў».
22.35 «Твін Пікс».
23.40 «Спорт за тыдзень».

КУЛЬТУРА

9.10 Мультфільмы.
9.50 «Атэстат сталасці».
10.15 Нядоўгія гісторыі.
10.30 «Наўздагад».
11.00 Тым часам.
11.25 Цуды надвор'я.
11.50 «Цені забытых продкаў». Маст. фільм.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 Магія кіно.
14.10 За сямю пячацямі.
14.55 У свеце танца.
16.20 Незвычайны Абразцоў.
17.05 «Майскія кветкі».
18.00 Зорныя гады «Ленфільма».
18.40 Экалогія літаратуры.
19.30 Мультфільм.
19.40 Збор выкананняў.
20.15 Блеф-клуб.
21.20 Асабістыя ўспаміны аб вялікім жыцці. 21.25 Пры свечках.
22.05 «Цярпенне Мегрэ». Маст. фільм.

НТБ

5.15 Фільм «Прыезджая».
7.00, 9.00, 11.00, 15.00 Сёння.
7.15 «Вуліца Сезам».
7.40 Пепсі-чарт.
8.25 Ох, ужо гэтыя дзеці!
9.15 «Смачныя гісторыі».
9.35 Шоу А. Сцепаненка.
10.25 Крымінальная Расія.
11.25 Камедыя «Дзяўчына без адраса».
13.25 Служба выратавання.
14.00 Свая гульня.
15.25 Дог-шоу «Я і мой сабака».
16.20 «Жаночы погляд».
16.55 Вочная стаўка.
17.35 Баявік «Сцірацель».
20.00 Надоечы. 21.15 Лялькі.
21.30 Баявік «Хуткі суд».
23.40 Часопіс лігі чэмпіёнаў.

СТБ

6.00 Музканал.
7.00 «1/52». Спартыўны агляд.
7.15 «У гасцях у Тофіка».
7.30 «Аўтапанарама».
8.00 «Гадзіна пік».
9.00 «Сімпсаны». 9.30 «Бафі».
10.30 Трылер «Белы страх».
12.50 «Вялікае снеданне з Лікай».
13.15 «Кінаафіша Мінска».
13.20 Музыка на СТБ.
13.30 Драма «Вочная стаўка».
15.25 «Кірава, 17».
15.40 «Прэм'ер-парад «Сталічны».
16.00, 16.30 «Чалавек-павук».
16.50 «Дальнабойшчыкі».
18.00 Маст. фільм.
19.30 «168 гадзін Мінска».
20.30 «Аўтапанарама».
20.50 Трылер «Лесвіца Іакава».
23.15 «М1». Муз. праграма.
23.50 «The Simpsons Party».
1.40 «М1». Муз. праграма.

ТБ 6

6.10, 13.40, 0.45 Дарожны патруль.
6.25 Фільм «Узнагародзіць (пасмяротна)».
7.55, 19.30 «Вуліцы разбітых ліхтароў III».
8.55 «Star старт».
9.30 «Парады прафесара Чайнікава».
10.00, 14.00 Цяпер.
10.30 «Снеданне з Салаўёвым».
11.05 Камедыя «Ва-банк II».
12.45 «Маё кіно».
13.30 Тэлемагазін у Мінску.
14.25 Катастрофы тыдня.
15.00 «У нашу гавань заходзілі караблі».
16.10 «За мяжой магчымага».
16.55 «Адваротны адлік».
18.00 «Вынікі».
20.45 «Зямля — паветра».

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі — 36-43-71; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.
Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах. Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны
Ала ШАЎЦОВА.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Замова № 7087
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 30.10.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.